

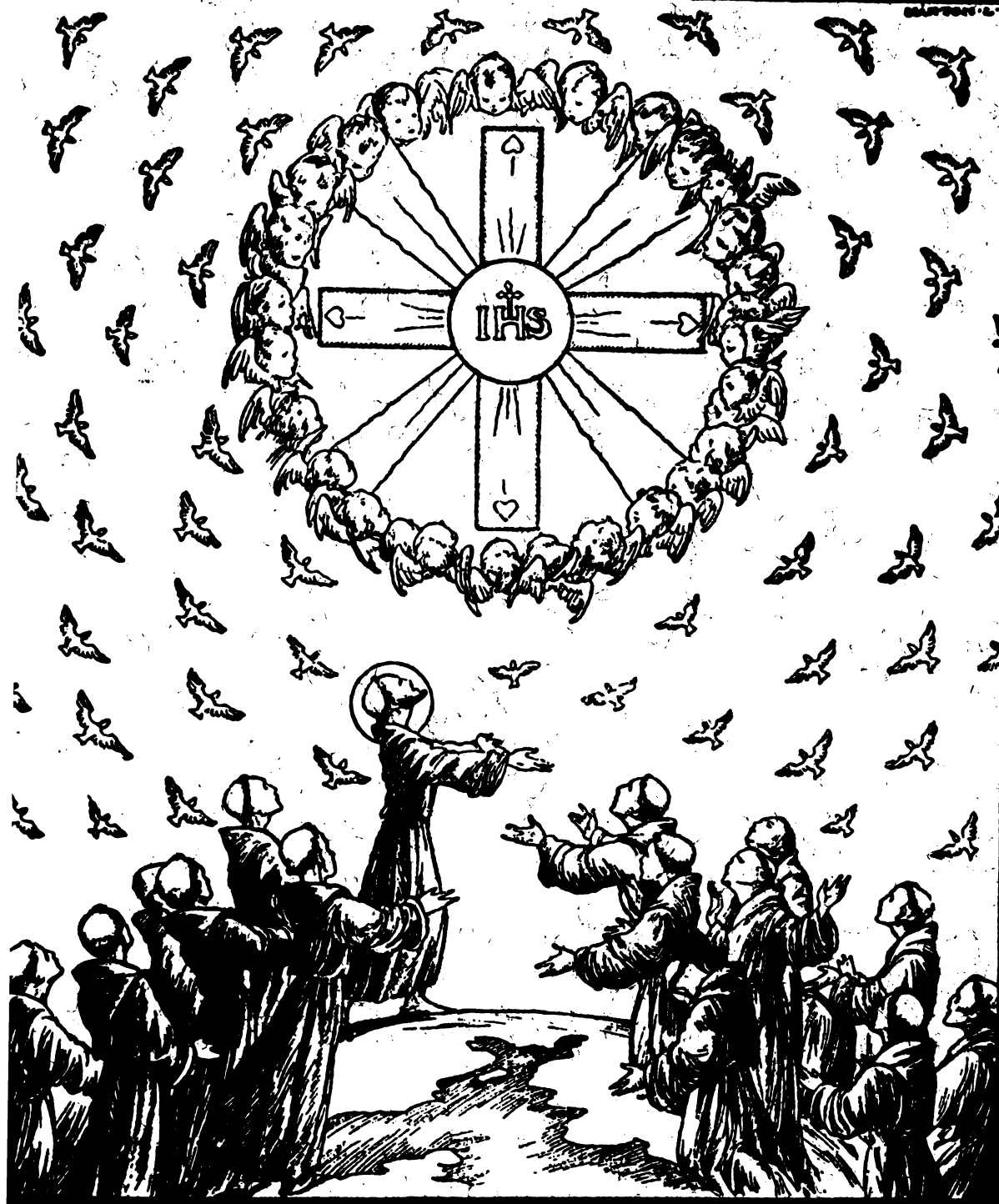
77767

16

1939.

XIII. évfolyam.

2. szám



MAGYAR UMBRIA

MAGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA.— SZERKESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK

Reverendissime Pater Generalis...

Divina Providentia disponente Te, Reverendissime Pater, iterum profiteri possumus Ordinis Nostri Caput, Patrem omnium et Successorem Seraphici Patris Nostri Francisci!...

Gaudet agmen franciscanorum!

Exultante ordine universo, quid igitur iustius, nisi ut laus ex ore infantium et lactetium perficiatur, ut nostrum quoque erumpat gaudium qui in sortem Domini infinita Eius misericordia vocati, Tuis filiis adnumeramur.

Ecce nos ergo novellas olivarum in horto Domini ad pedes tuos prostratos, summam nostram erga Te, Reverendissime Pater, devotionem, obedientiam, venerationem, adhaesionem, fiduciam, et affectum vehementis gaudii annuntiamus.

Accipe vota humilis nostrae filialisque pietatis; accipe sadem charitate, qua nos affectum devotionis nostrae ferimus et qua humilitate favorem a Deo concessum — Successor S. Patris Nostri Francisci — accepisti. Simili benignitate accipe sensus gaudii nostri et offer gaudium Tuum unacum nostris devotionibus Domino Christo, quem amas. Accipe benignus reverentiam Ephemeridis «Magyar Umbria» a filiis tuis minimis cleri iunioris Provinciae Hungariae «S. Joannis a Capistrano,» qui in schola Christi constitutus vocationi suae certae reddendae studet, et dum cordis nostri desideria paterna recipis benignitate, benedic nobis, ut arduis his temporibus arenam certaminis ingredientibus, fortes stemus proeliaturi proelia Domini...

Humillimi, et devotissimi Tui filii:
«Magyar Umbria».

Az eszményi lelkipásztor.

(Nagy szt. Gergely „Liber regulae pastoralis“-a nyomán).

1. Gergely pápát, akit a hódoló utókor a szentek között is nagy-nak magasztal, a szerzetesi élet rejtett Isten-közeléből hívta meg a lelkek legfőbb Pásztorá Péter hajójának kormányrúdjá mellé. Bár mélységes alázatában először elmenekül az égi és földi hatalom e magasztos, de felelősségteljes vállalása elől, Isten akarátának, ki fényoszloppal vezette nyomára követőit, mégis engedett, s így az egyház élén élte elénk az evangéliumi Jópásztor életét. Amit a lélekvezetésnek „*a művészetek művészetének*“¹ szentségéről érzett s amit gyakorlatban maga is szétsugárzott, azt *Liber regulae pastoralis* c. remekművében összegyűjtötte, hogy a lelkek pásztorai időtlen időközön át szemlélhessék benne művészetük eszményi mintáját. E könyvecske tulajdonképpen felelet János revannai püspöknek, aki szeretetteljesen szemére vetette, hogy elrejtőzésével csak a lelki-vezetés súlyos terhétől akart megszabadulni.

Az ideális lelkipásztorról s működéséről fogant mélységes gondolatai könyvének négyes beosztásában tárulnak elénk: az első rész, mintegy előkészületül, a papságra pályázók hivatás-problémájával foglalkozik: *ad culmen quisque regiminis qualiter veniat*; a másodikban a mintaszerű pap egyéni életét rajzolja meg: *ad hoc rite perveniens, qualiter vivat*; a harmadik a tanítás helyes módját tartalmazza: *bene vivens, qualiter doceat*; végül befejezésképpen lelkiismeretvizsgálatra szólítja fel a lelkipásztor: *recte docens, infirmitatem suam quotidie quanta consideratione cognoscat*.

Dolgozatom célja ezen a négyes alapon megrajzolni a Nagy szt. Gergely elgondolta lelkipásztor, illetve lelkipásztorokodás vázlatos képét.

I. Ad culmen quisque regiminis qualiter veniat?

Ki méltó belépni az Úr szent oltárához és Krisztus felszentelt papjaként gyakorolni a „művészetek művészetét“, a lélekvezetést? Aki ily magasztos tisztséget készül vállalni, ne siesse el dolgát, hanem előbb ismerje meg saját erőlkészletét s a hivatal nagyságát, azután pedig mérje össze a kettőt; ha a mérleg nem áll egyensúlyban ne merje rátenni lábát erre az útra, mely a hősök útja, amit Krisztus járt végig először kereszttel a vállán. A világ puha kényelmét hajhászóknak, a saját árnyékuktól is megijedő gyáváknak nincs helyük ezen a harctéren, ahol földi és földalatti hatalmakkal kell kemény csatába szállni az igazságért, a mguk és mások üdvéért.

Cselekvésünk igazi nemes vagy nemtelenségét szívünk láthatatlan szándéka szerint ítéli meg a mindenható Isten. „Aki püspökséget kíván (a papságra is áll) derék dolgot kíván — igaz beszéd ez“² mondja a Nemzetek Apostola; csakhogy a papság szolgálat, nem uralkodás, amit nem szabad kihasználni gazdagodásra és dicsőség hajszolásra,

¹) P. 1. c. 1.

²) Tim. I. 3. 1.

mert az alázatosság hegye az — mondja szt. Gergely — ahol nem keresni, hanem lábbal taposni kell a földi kincseket. Aki tudás és erény — gazdagon le tud alázkodni, aki kész nemcsak földi javait, hanem ha kell, életét is feláldozni Krisztus ügyének diadaláért, az és csakis az kívánja azt ami a papság lényege: az áldozatot. Az ilyen ember Isten hívó szavára bátran felelheti Izaiással: „Itt vagyok én, engem küldj“, — de legtöbbször éppen ezek mondják remegve a másik nagy prófétával: „Jaj, jaj, jaj Uram, nem tudok én beszélni, hiszen még gyermek vagyok!“³ De akit az Isten hív, akinek az Üdvözítő súgja lelkébe: legeltesd az én bárányaimat, még alázatosságból se szegüljön ellen Isten akaratának, mert aki nem legeltet, nem szeret — mondja szt. Gergely.⁴

A hivatlan tolakodók azonban Isten népének élén sem az áldozatért, hanem az első helyekért, földi hírért s dicsőségért vetekednek. Rablók ezek — mondja Szentünk — kiket a legfőbb Bíró, még ha csodákat művelnének is, eltaszít magától: „Távozzatok tőlem gonosztevők — nem ismerlek titeket.“⁵

A jószándék, ha mégoly önzetlen is, alkalmasság nélkül még nem ad szabadságlevelet a papságra. Nagy szt. Gergely először is alapos felkészültséget kíván a pásztoroktól. Ha nincs az a mesterség, amit tanulás nélkül elsajátíthatnánk és gyakorolhatnánk, hogy volna akkor szabad belekontárkodni éppen a legistenibb művészetbe? Ha a test orvosának is ismernie kell a test felépítését, s az orvosságok erejét, hát akkor a lélek orvosának, a láthatatlan sebek gyógyítójának mennyivel inkább bele kell mélyednie szent tudományába! Ők azok, akik világítótornyok és fáklyahordozókként vezérlik Isten országába a földiélet zarándokait, tehát nekik kell legjobban ismerniök Istent és az Ő útjait, mert „ha vak vezet világtalant, mindketten verembe esnek.“⁶

Nem elég azonban ismerniök Isten törvényeit, hanem meg is kell azokat tartaniok, hogy ne csak szavukkal, hanem életpéldájukkal is predikáljanak. Szt. Pál nemcsak azt mondja, hogy aki püspökséget kíván, derék dolgot kíván, hanem tovább is folytatja: „a püspöknek pedig fedhetetlennek kell lennie.“⁷ Aki tehát nem dicsekedhetik fedhetetlenséggel s a még ott felsorolt többi erénnyel, jobb ha nem is vállalkozik a lelkipozítás szent munkájára. Mert ne áltassa magát senki, hogy majd a szent hivatalban kezdi el az erények gyakorlatát. A kevély alattvaló sohasem lesz alázatos előljáró, s aki alacsony sorsban dicsőség után futott, nem mond le róla, amikor hozzájutott. A meredeken hogyan állnak meg majd azok, akik még a síkságon is botladozva járnak, hisz a magasban mindig veszedelmesebb viharok zúgnak. Aki még a szenvedélyek jármában nyög, akinek lelkét a bűn szennye borítja, még kényszerítve se akarjon közbenjárni mások bűneiért, nehogy miatta még súlyosabb legyen a Bíró ítélete.

Legyen tehát az Úr levitája testben lélekben ép, diadalmaskodjék a test szenvedélyein és éljen követésreméltó lelkiéletet, akkor

³) Iz. 6. 8. - Jer. 1. 6.

⁴) P. I. c. 5. 7, 8.

⁵) Luk. 13. 27.

⁶) Mt. 15. 14.

⁷) Tim. I. 3. 1.

bemehet az Isten oltárához és remélheti, hogy tetszésre talál szent Színe előtt.⁸

II. *Rite perveniens, qualiter vivat?*

Nagy szt. Gergely könyve első szakaszát mintegy örül állítja a lelkipásztori méltóság Grál-varának kapujába, hogy míg a hivatalosakat szelíden magához édesgeti, az alkalmatlanok tolakodóknak idejében határozott nem-et kiáltson. A második részben azokhoz szól, akiket az isteni Gondviselés már a lelkek élére állított. Szeretetteljes bölcseséggel rajzolja eléjük azt az eszményi életmintát, melyhez mindnyájuknak hozzá kell magukat mérniök, ha méltók akarnak lenni szent hivatásukhoz. Mértékül állítja fel: oly magasan lebegjen a lelkipásztor hívei felett, mint amennyire túlszárnyalja a közönséges pásztor élete nyája színvonalát.⁹

Mivel gazdag belső nélkül csak kimeszelt sír a külső pálya, a lelkipásztornak mindenekelőtt a szíve legyen tiszta minden nemtelen szenvedélytől: a szemek kívánságaitól, a test kívánságától és az élet kevélységétől. „Tisztuljatok meg, kik az Úr edényeit hordozzátok.”¹⁰

Azok hordozzák az Úr edényeit — mondja szt. Gergely — akik a halhatatlanság szentélyébe tartó lelkek seregének élére vezérül szegődtek. Mielőtt tehát bevinnék az élő lelkeket az örökkévalóság templomába, magukat mossák tisztára.¹¹

Minden pap viselje szívében — mint a zsidók főpapja — az Úr ítéletének tudakolóját, hogy minden gondolata, érzése és cselekvése összecsengjen az Isten akaratával. Vesse bele az ítélet tudakolójába — mondja tovább az Irás-Izrael tizenkét törzsének nevét, vagyis sohase tévessze szem elől — értelmezi mostmár Szentünk — a szent elődök példás életét és kitaposott ösvényeit. „Az ítélet tudakolójába pedig tedd bele a Tudományt és az Igazságot, hogy Áron mellén legyenek, mikor bemegy az Úr elé.”¹² Minha csak Krisztus nyájának pásztorát oktatná, hogy mire tanítsa, mihez mérje s milyen lélekkel ítélje meg híveinek minden ügyét-baját.

Aki a lelkiélet üde, tiszta levegőjét szívja Isten hegyén, ne rejtse véka alá drága kincseit, hanem bontsa ki bátran képességeit. Ha lélekben mindenkinél előkelőbb, cselekvésben is az élen kell járnia, „hogy az élet útját élettél mutassa — mondja a szent Pápa — mert a nyáj inkább követi a példát, mint a puszta szót.” Úgy illik magasztos tisztéhez, hogy még a jókat is maga mögött hagyja az Isten — és felebarátiszeretet gyakorlásában, a türelmes szenvedésben és a lelkek üdvéért vállalt áldozatban.¹³

Míg a lelkipásztor belső és külső munkában emészti fel erejét, vigyázzon, ne önmagát szeresse vagy szerettesse, mert Krisztus szemében házasságtörőnek számít, ha magának foglalja le az ő jegyesének szeretetét. De szeretetsóvárgása meg is bénítja a lelkek kor-

⁸) P. I. c. 4 9, 10, 11.

⁹) P. II. c. 1.

¹⁰) Iz. 52, 11.

¹¹) P. II. c. 2.

¹²) Exod. 28. 30.

¹³) P. 2. c. 3.

mányzásában, mert nem meri kemény kézzel felválni a bűnösök sebét, nehogy elveszítse szeretetüket.

Ezek ellenére azonban — állapítja meg bölcsen Szentünk — a papnak nemcsak szabad, hanem kell is törekednie hívei megnyerésére, de természetesen csak azért, hogy így könnyebben az igazság útjára vezethesse őket. Ne önmagát kívánja szerettetni, hanem a kapott szeretetből csináljon létrát s vezesse fel rajta tisztelőit a Teremtő ölébe.¹⁴

A lelkiezér működése kétirányú: belső és külső, de ha nem vigyáz a kettő könnyen kiszorítja egymást s megbillen az egyensúly. Ne feledje azért soha, hogy szent Pál parancsa szerint, elsősorban a lelkek birodalmában a helye: „Aki Istenért harcol, nem bocsátkozik világi dolgokba, hogy annak tessék akihez szegődött.”¹⁵ Hiába virulnak a tagok, ha a fej beteg — mondja szt. Gergely — s mit ér ha lelkesen követi a sereg ellenség-üldöző vezérét, ha éppen az téveszti el az utat. De azért ne zárkózzék el teljesen a lelkiek megközelíthetetlen várkastélyába sem, hanem ha a szükség úgy kívánja, álljon helyt hívei földi érdekeiért s boldogságáért is“, mert a szűkölködő szívébe nem hatol be az igazság szava, ha nem nyit rajta ajtót előbb az irgalmasság keze.”¹⁶

A lelkipásztori erényeket leginkább a hívekkel való bánásmód teszi próbára. Itt válik el, jó pásztor-e, utána megy-e árkon-bokron át egyetlen báránynak is, avagy csak úr és parancsoló akar lenni, aki azt hiszi, hogy hívei őérette vannak és nem megfordítva.

Nagy szt. Gergely itt a Nemzetek Apostolát állítja élénk követendő mintaképül. Aki igazán szeret, az akár a harmadik égbe szállhat, mégis együtt tud érezni, küzdeni és szenvedni a nyomorgókkal, mert a szeretet képes összekötni a legellentétebb pólusokat is. „Ki szenved, hogy én ne szenvednék, ki botránkozik meg, hogy én ne égnék.”¹⁷ Minél mélyebbre száll a pap alázatos együttérzésben, annál magasabbra emelkedik éppen ezáltal Isten szemében.

Mivel a nyáj két táborra oszlik, jókra és rosszakra, Szentünk azt ajánlja, hogy a pásztor legyen az erényeseknek alázatos társa, a bűnösöknek pedig szigorú bírása. Legyen a jóknak társa, mert hiszen a természet lényegileg mindnyájunkat egyformának alkotott s csak a bűn tesz különbséget. Tehát a lelkielöljáró elsősorban ne hatalmát, hanem egyenlő voltát tartsa szem előtt, s ne annak örüljön, hogy uralkodhatik, hanem annak, hogy használhat.

Mikor azonban úgy látják, hogy alattvalóik nem félik az Istent, legyenek velük szemben félelmetesek, hogy legalább emberi tekintetből tartsák meg az Úr parancsait. Itt is bátran követhetik Szent Pál apostolt, aki a thessalonikiakhoz így ír: „Úgy voltunk köztetek, mint kicsinyek, oly módon, mint a dajka ápolgatja gyermekét.”¹⁸ De ugyanaz az apostol más példával is szolgál, mikor a felfuvalkodott korinthusbelieket így korholja: „Mit akartok? Vesszővel érkezzem-e hozzátok?”¹⁹ Tehát az alázatosság erénye nem követeli, hogy meg-

¹⁴) P. II. c. 3, 8, 9.

¹⁵) Tim. II. 2, 4.

¹⁶) P. II. 7.

¹⁷) Kor. II. 11, 29.

¹⁸) Thess. I. 2, 7.

¹⁹) Kor. I. 4, 21.

lazuljon a fegyelem köteléke, hanem megengedi, hogy az édesanya szeretetteljes gyengédsége egyesüljön az apa józan szigorával.²⁰

Különös bölcsességre van szükség a hibázókkal szemben, mert nehéz eltalálni, mikor kell valamit észrevenni, de nem szólni, mikor enyhén és mikor szigorúan büntetni. Hogy a pap kiírthassa a bűnököt, tanuljon meg a szívekbe látni, hogy idejében észrevehesse a sá-tán rejtett cselvetéseit, mert csak így tud segítséget nyújtani a küz-ködő lelkeknek.

III. *Bene vivens, qualiter doceat.*

Isten a hivatás szent kegyelmét nem a hivatott gyönyörűségére, hanem a hívek közösségének üdvözítésére adta. Az Istentől hívott pap még nem teljesítette szent hivatását, ha magát megszentelte; másokat, sokakat, mindenkit meg kell szentelnie.

Nagy szt. Gergely miután megmutatta a lelkipásztoroknak a mintaszerű papi életet, megtanítja őket a tanítás művészetére is. Eb-ből a csodálatosan gazdag tanításból egyaránt csillog a nagy pápa szentsége és élettapasztalattal teljes bölcsesége. Eszménye az a lelki-pásztor, aki nem hivatalos, kötelességszerű vezetésben részesíti hí-veit, hanem leszáll közéjük, egyenként ismeri őket, mint a pásztor báránykáit, mert csak így tud mindenkit megfelelő ápolásban ré-szesíteni. Nagy névelődjét, Nazianzi szt. Gergelyt idézi: „Nem felel meg mindenkinek egyforma tanítás, mert különböző természetűek vagyunk. Ami egyiknek használ, az a másiknak ártalmára lehet.”²¹ Ha tehát összhangzó dalamot akarunk kivenni a lelkek citerájának élénk feszülő húrjain — vonja le a következtetést most már Nagy szt. Gergely — egy ütővel ugyan, de más-más erejű ütésekkkel kell az egyes húrokat érinteni.

Szentünknek a lélekárnyalatok hajszálfinom megkülönbözteté-sében s a kinek-kinek megfelelő tanítás megállapításában tanúsított jártassága azt a látszatot kelti az olvasóban, hogy nem egy ókori Szentatyát, hanem valami újkori lélekbúvárt tanulmányoz. Mivel már az egyes fejezeteknek csak futólagos érintése is túlhaladná dolgozatunk kereteit, legyen elég felemlíteni, hogy 37 ellentétpárt sorakoztat föl, tehát 74 elütő lelki sajátsággal foglalkozik és mindegyik vezetésére hosszabb-rövidebb tanácsokat is ad.

Más tanítás és más intés hatja meg a férfiakat, más a nőket. Az öregeket sem lehet úgy vezetni, mint a fiatalokat. Ugyanarra az ütésre az egészségben, földi javakban, méltóságban, vérmérsékletben, az erények és bűnök szinte megszámlálhatatlan árnyalatában meg-oszló lelkek egészen más hangot adnak.

Nem kerüli el figyelmét még az ellentétes szenvedélyekben ver-gődő, sőt még a szélsőséges hangulatban váltakozó lelkek állapota sem. Vigyázzon a lelkipásztor nehogy tanításával egyik végtelből a másikba sodorja ingatag lelkigyermekét. Ezt különösen a tömegszó-nokoknak ajánlja, akik ezzel a különbözőséggel hallgatóik nagy száma miatt természetesen találkoznak; úgy buzdítsák tehát pl. a kevélyeket alázatosságra, hogy ezzel a félénkeket el ne csüggyessék.

²⁰) P. II. c. 5, 6.

²¹) P. III. c. 1.

Míg az egyiket csak buzdítani szabad, vagy szelíden inteni, a másikra talán csak szigorú büntetéssel lehet hatást gyakorolni. Természetesen a lelkiélet fokozatos fejlődés, melyben nincsenek ugrások; lépésről-lépésre vezessük a lelkeket. Míg kicsinyek az erényes életben, ne kemény étellel, hanem tejjel tápláljuk őket, mint szent Pál tette, mert „dum plus quam valet tenditur, mentis chorda rum-patur“ — mondja Szt. Gergely.

A nagy pápa könyvének ez a része valóságos alkalmazott aszkétika, de józan, kiegyensúlyozott aszkétika, mely nem olvad föl jámbor, érzelmős buzdításokban, hanem a Szentírás megingathatatlan sziklájára épít, mely az élet legkúszább szövevényeiben is isteni biztossággal mutatja az örökélet útját.

IV. Recte docens, infirmitatem suam quotidie quanta consideratione cognoscat?

Nagy szt. Gergely miután megrajzolta a lelkivezető és általában mindennap ideálját, búcsúzasképen mindennapi lelkiismeretvizsgálatra buzdítja őket. A vezéri polcon, a siker kápráztató verőfényében ugyanis még az egyébként erényes ember is elbízta magát a fölfuvalkodottságában amit üdvösségére kapott, könnyen kárhozátára fordíthatja, mert amennyit emelkedik a saját szemében, épen annyit esik az Istenében. Ha bővelkedésében azt mondja Dáviddal: nem ingok meg mindörökké, megalázza az Isten s hamarosan elmondhatja ugyanazzal a zsoltárossal: elfordítottad tőlem orcádat és megzavarodtam. Azért ha erényeinek sokasága hízeleg — mondja szt. Gergely, — gyarlóságaira szegezett tekintettel alázza meg magát, s ne azt nézze, amit tett, hanem amit megtenni elmulasztott.

Nagy szt. Gergely könyve végső szavaiban ezt írja Ravennai Jánosnak: „Ecce pulchrum depinxi hominem, pictor foedus — rútfestő létemre szép embert festettem.“ Igazat adunk neki — ami festménye szépségét illeti, — mert még ma is bámulják és követni óhajtjuk a könyve lapjairól élénk tükröző lelkipásztori eszményt. Csodálatos festő volt: tizenhárom évszázad vihara sem volt képes arra, hogy csak egy halvány árnyalattal is fakítsa képe eredeti színpompáját. De csak azért, mert a maga Istennel-telt lelkének színeit festette bele, a lélek színei pedig sohasem fakulnak. Bárcsak sok szemlélője lenne s a szemlélők lelkében új életre kelne.

Fr. Gedeon O. F. M.

A szerzetesi templomok szentelése és megáldása.

Amikor szentségekről, szentelményekről és liturgiáról beszélünk, mindenekelőtt azokról a helyekről kell megemlékeznünk, ahol a szentségeket a legtöbbször kiszolgáltadják, ahol a szent liturgia lejátsszódik; ezek központjáról a templomokról. A templomok történetét és a szerzetesi templomok mibenlétének ismeretét mellőzve, valamint az azok építéséhez szükséges jogi kellékeket is, kizárólag a szerzetesi templomok felszenteléséről és megáldásáról akarunk értekezni.

A templom az építés befejeztével még nem felel meg igazi céljának. Valami lényeges rész még hiányzik. Mert mi a templomépités célja? Nemde, hogy ott istentiszteletet végezzenek? Az Egyházi Törvénykönyv azonban az 1165 kánon 1 §-ában úgy rendelkezik, hogy „az új templomban annak ünnepélyes felszentelése — vagy megáldással történő dedikálása előtt — istentiszteletet tartani nem szabad“. Hogy tehát a templom tényleg szent hely legyen, szenteléssel vagy megáldással kell istentiszteleti célra alkalmassá tenni.

Dolgozatunk négy pontra tagozódik:

1. *A templom szentelés és megáldás fogalma.*
2. *Különbségtétel a szentelés, a megáldás és a dedikálás között.*
3. *A templomszentelés és megáldás szükségessége.*
4. *A szerzetesi templomok törvényes szentelői és megáldói.*
 - a) *a Törvénykönyv előtt.*
 - b) *a Törvénykönyv után.*

A konszekráció (szentelés) az áldás (benedictio) egyik faja. Az áldás pedig a szentelményekhez tartozik. A szentelményeket a törvénykönyv 1144. kánonja határozza meg, amely szerint: „A szentelmények az Egyház által a szentségek mintájára rendelt dolgok, vagy cselekvések, melyek az Egyház imádságának gyümölcse gyanánt főleg természetfölötti gyümölcsöt hoznak létre. A szentelmények feloszlának áldásokra és ördögüzésekre. Templomszentelésről lévén szó, nekünk az áldásokat keil vizsgálunk. A Ritus Kongregáció meghatározása szerint „az áldás az Egyház nevében történő könyörgés.“ Az áldás lehet kérő (invokatív), avató, formáló (konstitutív). A kérő áldás, mely személyre vagy dologra esdekli le a jót, anélkül azonban, hogy jellegüket megváltoztatná,¹ azaz a dolgokat nem emeli ki a hétköznapi használatukból, hanem meghagyja eredeti állapotukban.²

Ezzel szemben a konstitutív benedikciók a megáldott személy vagy dolog jellegét megváltoztatják, szentté teszik olyannyira, hogy ezt a jelleget megváltoztatni, vagy azt közösleges célokra használni nem lehet.³

Mikor tehát a templom megáldásáról beszélünk, csakis ez utóbbiak jöhetnek számításba és pedig ezek különböző fajai közül is a reális áldások, azaz amely áldások az olajjal való bekenéssel vannak

¹) *Decreta Authentica S. Rituum Congregationis. IV. kötet, 360. old.*

²) *Periodica. 1924. 20–22 lap.*

³) *Lásd (1).*

egybekötve: és tulajdonképpen ez a szentelés (consecratio). Ellenkezője a szóval történő áldás (benedictio verbalis). A szentelést felszentelt püspök vagy olyan nem püspök, akinek a jog vagy külön pápai engedély annak végzését megengedi, végezheti.⁴⁾

Az eddigi meghatározások alapján mostmár megállapíthatjuk, mi a *templomszentelés*. Nem egyéb, mint konstitutív áldás, liturgikus cselekedet, melynek lényeges része az olajjal való megkenés és amely áldás a templomot szentté teszi, a közönséges használatból kivonja és mindörökre istentiszteleti célra rendeli.

A *templommegáldás* is konstitutív áldás, de hiányzik belőle az olajjal való megkenés, azonban ugyanazokat az eredményeket hozza létre, mint a templomszentelés, azaz a templomot szentté teszi és így kizárólag csak istentiszteleti célra lehet használni.⁵⁾

A templomszentelés és megáldás fogalmában azt mondtuk, hogy az liturgikus cselekedet, szent ceremónia, hogy a szentelés és áldás tulajdonképpen szentelmény. Kérdezhetjük most, hogy a szentelmények szertartástani (liturgikus) cselekedetek-e? Egyesek állítják, mások tagadják. Akik tagadják, így érvelnek: „Non sunt per se actus liturgici, quia non formant partem cultus publici aut socialis sed solum modo cultus externi.“

Az ellenvélemény szerint: „Cultus externus“, hiszen megnyilvánulása érzékelhető, szemünkkel látjuk az imákat halljuk. Sőt nyilvános és társadalmi is, mert az Egyház, mint vallásos társaság, mint Krisztus misztikus teste végzi, mégpedig nyilvánosan. Tehát a szentelmények szertartástani cselekedetek és ebből következik, hogy a templomszentelés és megáldás is az. Cselekedet ugyanis, mert nemcsak imádság és könyörgés, hanem valóban a cselekmények sorozata.

Liturgikus, mert a szertartást az Egyház nevében a vallás törvényes szolgája, papja végzi.⁶⁾

B) *Másik nehezebb kérdés, hogy a templomszentelés és áldás jogi vagy rendi cselekedet-e? (Actus ordinis vel iurisdictionis).*

A jogászok általános véleménye szerint a templomszentelés rendi cselekedet (Actus potestatis ordinis). Mégpedig egyházjogi eredetű rendi cselekedet, mert a templomszentelés teljesen egyházi eredetű, amely csak a negyedik században kezdődik és ezt az Egyház a püspöki rendhez kötötte. Lássunk néhány nagynevű jogtudóst:

Schmalzgruber a templomszentelésről így ír: „Consecratio ecclesiae . . . est actus ordini episcopali soli adnexus.“⁷⁾

Pirhing így bizonyít: „Nec potest episcopus delegare potestatem consecrandi ecclesiae alteri simplici presbitero, sive non episcopo, cum ea potestas non sit iurisdictionis, sed ordinis episcopalis.“⁸⁾

Werz és Sancti is azt állítják, hogy a templomszentelés rendi cselekedett. Ugyanígy vélekedik Many és Gasparri is.⁹⁾

Megengedem, hogy a templomszentelést csak püspöki hatalommal rendelkező egyének végezhetik, hiszen az 1147. kánon 1 §-a vi-

⁴⁾ Periodica, mint a (2).

⁵⁾ Wernz-Viadal: Jus Canonum IV. kötet 308. pont.

⁶⁾ Ephemerides Liturgicae 1938. 335. 553 lap.

⁷⁾ Jus ecclesiasticum universum. lib. III. tit. 40. n. 15.

⁸⁾ Jus canonicum. lib. 3. tit. 40. num. 1.

⁹⁾ Jus decretale. III. n. 1.

lágosan rendelkezik erre vonatkozólag, de az ő hatalmuk is meg van kötve, mert hiszen minden püspök csak a saját egyházmegyéje területén szentelhet templomot, míg más egyházmegyében csak az Ordinárius engedélyével. Nem lehet tehát azt mondani, hogy kizárólag a rendi hatalom gyakorlása, mert hiszen a rendi hatalom legalább is törvényes gyakorlásában (in suo exertitio licito) a joghatósági hatalomtól függ. Az egyház egyszerű papnak is megadhatja az engedélyt a templomszentelésre s ez ilyenkor bizonyára nem rendi ténykedést végez.

Arra a kérdésre tehát, hogy a templomszentelés rendi vagy jogi cselekedet-e ezt feleljük:

1. Ha a helyi Ordinárius végzi, mindkettő; úgyszintén az ő engedélyével végző püspök jogi és rendi cselekedetet is végez.

2. Ha a püspök más egyházmegyében engedély nélkül szentel templomot, csak rendi cselekedet.

3. Akinek püspöki karaktere nincs, de az egyháztól engedélyt kapott a templomszentelésre, csak joghatósági cselekedetet végez.

II. Miben különbözik a szentelés a megáldástól és mindkettő a dedikálástól.

Az 1165. kánon 1 §-a egész világosan kifejezi a különbséget („Istentiszteletet az új templomban annak ünnepélyes felszentelése vagy megáldással történő dedikálása előtt tartani nem szabad.“

A kánon tehát hármat különböztet meg: *felszentelést, megáldást és a felajánlást* (dedikáció). Sok jogász a felajánlást és a szentelést azonosítja és „De dedicatione seu consecratione“ írnak, mintha a kettő ugyanaz a dolog lenne. Pedig lényegesen különböznek egymástól, mert a templomot felszentelni és felajánlani is egészen más.

A *felajánlás* (dedicatio) a szó szoros értelmében nem más, mint felújítás (innovatio), valaminek a kezdete, (initiatio) felavatása, a dolog első használata.

A *felszentelés* és a megáldás inkább a szent szertartásokhoz tartozik, amelyek keretében a szentelés és áldás történik. Hogy sokan mégis a szentelést és felajánlást egynek veszik, azzal magyarázható, hogy a két cselekmény egyszerre történik. De olvassuk el a kánont és azonnal látjuk, hogy nem egy és ugyanaz: „Divina officia celebrari in nova ecclesia nequeunt, antequam eadem vel sollemni consecratione vel saltem benedictione divino cultu fuerit dedicata.“¹⁰⁾

A felajánlás a szentelés és megáldás által történik, ez a kettő hozza létre; tehát eredmény, okozat, míg a szentelés és áldás mint okok szerepelnek.

Mi tehát a felajánlás és mi a felszentelés és megáldás?

A felajánlás az a mozzanat, cselekedet (actus), amellyel a templomot Istennek felajánljuk (amely tulajdonképen az alapkövetéssel megkezdődött, de csak a szenteléssel vagy megáldással lesz teljessé). A szentelés és megáldás pedig szertartás, mely által a templom szentté lesz és amely azt a profán használatból kivonva mindörökre istentiszteleti célokra rendeli.

¹⁰⁾ Jonnes Devotio: Insitutoiones Canonicae. tom. II. P. 328. n. 1.

Azt már láttuk, hogy a felszentelés és megáldás miben különböznek egymástól: a felszentelés lényege az olajjal való megkenés, míg a megáldás szenteltvízzel való meghintéssel történik.

III. A templomszentelés és megáldás szükségessége.

Ha a templomszentelés eredetét kutatjuk, arra a megállapításra jutunk, hogy a mai formájában, vagy legalábbis lényegében csak az V. században kezdődött. A templomszentelés történetével nem foglalkozunk, csupán az Egyház előírását keressük, mely a templom felszentelését mint nélkülözhetetlen szükségességet követeli.

Így a 450—56 éveken egy Irországban tartott zsinat, melyen Szent Patrik elnökölt a 23. kánonban így határozott: „Ha valamely presbiter templomot épített, abban addig áldozatot ne mutasson be, míg püspökével fel nem szenteltette, mert ez így illik.“¹¹

Hasonlóképen IX. Gergely uralkodása alatt, egy Londonban 1237-ben tartott zsinaton elhatározták, hogy minden székesegyházi-szerzetesi és plébániai templomot az egyházmegye püspöke, akihez a szentelés tartozik, két éven belül, vagy mihelyt alkalom van felszentelje.“¹²

Egy 1736-os zsinat ugyanezt követeli: „Azokban a templomokban vagy oratóriumokban, kápolnáknak vagy oltárokon, amelyek építését a püspök megengedte, míg ugyanő fel nem szenteli, az istentiszteletek bemutatását szigorúan megtiltjuk.“¹³

„Minden újonnan épített templomot fel kell szentelni.“¹⁴

De nézzük most mit mond Gratian a jogászok nagymestere: „Sehol máshol misét énekelni, vagy áldozatot bemutatni nem lehet, mint az Istennek felajánlott és felszentelt helyeken, kivéve ha nagy szükség kényszerít.“ A tizenkettedik fejezetben pedig ezeket mondja: „Szentmisét nem lehet akárhol mondani, hanemcsak a püspök által felszentelt helyeken.“¹⁵

Az idézett szövegekből világosan kitűnik a templomszentelés kötelezettsége, ugyannyira, hogy a templomot csak a felszentelés után lehet istentiszteleti célokra használni. A kereszténység terjedésével a templomok száma rohamosan növekedett, úgyhogy a püspök már nem tudott minden egyes templomot felszentelni, ezért az Egyház a megáldást is engedélyezte, de még mindig követelve a későbbi konszekrálást: „Est tamen quam citius fieri potest consecranda.“¹⁶) Csak jóval később szokás jog alapján keletkezett az a szabály, hogy a templomnak egyszerű megáldása is elégséges volt és elégséges ma is. Ennek bizonyítására a Szerartások Kongregációjának feleletét hozzuk 1875-ből: „Gondoskodjanak a püspökök, hogy minden székesegyházi és plébániai templom szentelve legyen. A többi templomra vonatkozólag pedig, ha jogukkal élni nem akarnak, adjanak megbízást papjaiknak azok ünnepélyes megáldására.“¹⁷)

¹¹) Migne: Patrologia cursus completus tom. 53. col. 825.

¹²) Acta et decreta Sacrorum conciliorum. Collectio Lacensis t. I. 653.

¹³) U. a. t. II. P. 343.

¹⁴) U. a. T. II. P. 354.

¹⁵) C. J. C. Distinctio I. De consecratione.

¹⁶) U. a. Si ecclesia 10. c.

¹⁷) Decr. Auth. S. R. C. III. p. 56. 336 t.

A régi jognak ezeket a templomszentelésre és megáldásra vonatkozó szabályait az új kódex, mint örökséget teljes egészében átvette. És ezt az 1165. kánon 1 §.-ában így foglalja össze: „Az újonnan épült templomban annak ünnepélyes felszentelése vagy áldással történő dedikálása előtt istentiszteletet végezni nem szabad.“

Ezen szabály alól a szerzetesi templomok sem kivételek. A kérdés csak az, kihez tartozik a szerzetesi templomok szentelése. Azt tudjuk, hogy érvényesen minden püspök szentelheti. Mi csak az illetékességről értekezünk.

IV. A szerzetesi templomok illetékes szentelői és megáldói.

a) A Kódex előtt.

Gratián *Decretum*-ainak harmadik *De consecratione*-ről szóló részében a templomszentelést egyedül a püspököknek tulajdonítja, úgyhogy azt senki más nem végezheti. Ezt a részt eléggé bizonyítva látjuk az előbb idézett kánonokban. Ezekon kívül hozzuk még XIV. Benedek Konstitúcióját: „*Ex tuis precibus*“, amelyben megtiltja, hogy egyszerű pap krizmát szenteljen vagy a templomok és oltárok konsekrálását végezze.¹⁸⁾

A *Corpus Iuris Canonici* még jobban megszorítja a templomszentelést és kimondja, hogy azt csak az egyházmegyei püspök végezheti: „*Episcopus in dioecesi aliena ad alienos clericos ordinandos vel altaria consecranda irruere non debet.*“ Ha az oltárszentelést nem engedi meg másnak, még kevésbé a templomszentelést, ahol oltárszentelésnek is kell lennie. „*In consecratione enim ecclesiae necessario consecrandum est unum est altaribus iuxta regulam Pontificalis.*“¹⁹⁾

Ezt követelte a Kódex előtti jog a szerzetesi templomokra vonatkozólag is. „A krizmát és az olajat az oltárszenteléshez, valamint a papnövédek fejszentelését az a püspök végezze, akinek egyházmegyéjéhez tartoznak.“²⁰⁾

A tridenti zsinat világosan és félreérthetetlenül mondja, hogy a püspök bármilyen előjoggal (*privilegium*) legyen is felruházva idegen egyházmegyében püspöki szertartást csak a helyi Ordinárius kifejezett engedélyével végezhet.²¹⁾

Ezek szerint tehát csak az egyházmegyei püspök szentelheti a templomokat és így a szerzetesekét is.

A szerzetesek, különösen a ferencesek X. Leótól engedményt kaptak, amely szerint idegen püspökkel is felszenteltethetik templomaikat az esetben, ha a helyi Ordinárius két-háromszori tiszteletjes és kitartó kérés után sem akarja felszentelni a templomot. A kérdés az, hogy ezt az előjogot a Tridentinum visszavonta-e? Nagynevű jogászok véleménye szerint: nem.

Ferraris ezt írja: „... *regulares habent privilegium ut quilibet alius Episcopus possit consecrare suas ecclesias quoties Spiscopus*

¹⁸⁾ Const. «*ex tuis*» Bened.

¹⁹⁾ C. 28. C. VII. q. 1.

²⁰⁾ Decr. Auth; nn. 286ö.

²¹⁾ C. 10. C. XVI. q. 1.

diocessanus ab ipsis debito modo requisitus noluit consecrare, aut id facere distulerit ultra quattuor menses. Tale privilegium non est revocatum per concilium Tridentinum.²²⁾

Many szerint a szerzetesek jogilag tartoznak az egyházmegyei püspököt hívni templomaik megszentelésére, de hívhatnak mást, ha az visszautasítja őket. És ezt azzal okolja meg, hogy a Tridentinum nem vont vissza X. Leó engedelményét.²³⁾

A templom megáldására vonatkozólag a szerzetesek a Kódex előtti privilégiumból kifolyólag a saját templomaikat megáldhatták és ott épügy végezhatték a szent cselekményeket, mintha püspök szentelte volna fel.²⁴⁾

b) Az új Egyházi Törvénykönyvben hármát kell vizsgálat tárgyává tenni:

I. az 1155. és 1157. kánonokat,

II. az esetleges privilegiumokat, melyekkel a szerzetesek élhetnek.

Az 1155. kánon szerint a szerzetesek templomát egyedül a helyi Ordinárius szentelheti fel, de csak abban az esetben ha felszentelt püspök: „Consecratio alicuius loci quamquam ad regulares pertinentes spectat ad Ordinarium territorii in quo locus ipse reperitur, dummodo Ordinarius caractere episcopali sit insignitus.“

Miért csak püspöki hatalommal rendelkező Ordinárius végezheti a templomszentelést? Mert

1. Konsecrációt csak püspök végezhet rendelkezik az 1147. kánon 1 §.-a.

2. mert a Tridenti zsinat a templomszentelést az egyházmegyei püspöknek tartotta fenn és más idegen püspök csak a helyi Ordinárius kifejezett engedélyével végezhet püspöki szertartást. Márpedig a templomszentelés püspöki szertartás.

Azonban megtörténhetik, hogy a helyi Ordinárius nem püspök. Ebben az esetben is hozzá kell fordulni a templomszentelés ügyében. Ugyanis:

1. más püspököt hívni az ő engedélye nélkül nem lehet. A Kódex előtt tiltotta a Tridenti zsinat, most tiltja a 1157. kánon.

2. Ő maga nem végezheti, mivel nincs meg az 1147. kánon által megkövetelt püspöki hatalma.

Ezért rendelkezik úgy a kánon második szakasza, hogy az esetben, ha a helyi Ordinárius nem püspök bármely más katolikus püspököt kirendelheti, delegálhatja, hogy a templomszentelést elvégezze.

Ha tehát sem ő maga nem végezheti és mást sem lehet hívni miért mondja a kánon, hogy „kirendelheti“, „delegálhatja“ és miért nem „ki kell rendelnie“. Azért mert ezzel azt akarja kifejezni, hogy bár az Ordinárius nem püspök mégis delegáló hatalma van. És mert így szabadon hagyja a cselekvési módot is és a helyi Ordinárius belátására bízta mit tegyen. Ha világi plébániáról van szó, mivel teljesen hozzá tartozik más egyházmegyei püspököt hív meg, ha

²²⁾ Conc. Trid. caput «Nulli» 5. s. VI.

²³⁾ Many: De locis sacris. 1. c.

²⁴⁾ Ferraris: C. c. et Reiffenstul: Jus can. Univ. t. III. P. 647.

szerzetesi templomról vagy ő hív püspököt, vagy a szerzetesekre bízva annak hívását.

II. *Vegyük most vizsgálat alá a X. Leó adta privilégiumot, vajjon az Egyházi Törvénykönyv visszavonta-e vagy nem.*

A jogászok véleménye e tárgyról különböző. Így Coronata azt mondja, hogy nem vonta vissza. Vermesch szerint megszűnt a privilégium. Bondini nem oldja meg a kérdést. Hol van tehát az igazság, vissza vont-e vagy sem? Vizsgáljuk meg az új Törvénykönyvet erre vonatkozólag.

A Törvénykönyv előtt a jogtudósok véleménye szerint érvényben volt és a Szentszék sohasem tiltakozott tanításuk ellen. Ha azonban a Törvénykönyv előtt érvényes volt, érvényes utána is, mert a negyedik kánon így szól: „Privilegia atque indulta, quae ab Apostolica Sede ad haec usque tempora personis sive physicis sive moralibus concessa, in usu adhuc sunt nec revocata, integra manent nisi huius Codicis canonibus expresse revocentur.“ A Törvénykönyvben azonban sehol sem találunk olyan kánont, mely ezt a privilégiumot visszavonta volna. Nem vont vissza az 1157. kánon sem, sőt mellette bizonyít, bár használatát nagyon korlátozza. Ez a kánon megköveteli ugyanis, hogy senkinek sem szabad az előljáró engedélye nélkül templomot szentelni.“

„Senkinek“ mondja a kánon minden megkülönböztetés nélkül és így kizár mindenkit, aki valamilyen címen templomot szentelhetne.

„Az előljáró beleegyezése nélkül“; nem azt mondja, hogy a helyi Ordinárius engedélye nélkül, hanem egyszerűen az Ordinárius beleegyezése nélkül és így mindazok befoglaltatnak, akik valamiképen az Ordinárius nevet viselik. Így: a helyi püspök-Ordinárius, káptalani helynök, apostoli vicarius és a provinciális.

A kánon tehát megköveteli az előljáró beleegyezését. Tehát a helyi püspök-Ordinárius nem szentelheti a szerzetesek templomát a tartományfőnök engedélye nélkül.

De épígy a tartományfőnök sem konszekrálhatja a helyi Ordinárius engedélye nélkül, még ha püspöki hatalommal is rendelkeznek.

Mikor élhetnek tehát a szerzetesek a privilégiummal? Mondhatjuk talán soha. Az 1157. kánon annyira megköti annak használatát, hogy azt a látszatot kelti, mintha teljesen megszűnt volna. Már maga a privilégium is csak olyan esetben engedte meg más püspök hívását, ha az Ordinárius „bis aut ter debitis reverentia et instantia requisitis, sine legitima causa id recusaverit“. A két háromszori kérelmet még értjük, de az ok legitimitását igen nehéz megállapítani.

Ezenfelül némely jogász még azt is követeli, hogy csak bizonyos idő eltelte után lehet idegen püspököt hívni.

Coronata véleménye igen kedvez a helyi Ordináriusnak, mert csak négy hónap eltelte után engedi meg az idegen püspök hívását.

Még rosszabb Bondini véleménye, aki hat hónapi halogatás után engedi meg a más püspök általi szentelést.

Az igazság pedig az, hogy X. Leó Konstitúciójában semmi sincs az időre vonatkozólag.

Elméletileg a privilégium tehát még most is érvényes, de gyakorlatban előnyösebb a Törvénykönyv követése és ha az egyházmegyei püspök nem akarná felszentelni holott előzőleg az építéshez hozzájárult, kétszeri vagy háromszori kérés után forduljunk a Kongregációhoz, ahol a kérdést bizonyára jól fogják elintézni. Végző esetben a templomot csak benedikáljuk, amihez senkinek semmi hozzászólása nincs a tartományfőnökön kívül. A 1156. kánon szerint ugyanis a klerikális exempt szerzetekhez tartozó templomok megáldása a tartományfőnökhöz tartozik, a laikális és nem exempt szerzeteseké pedig a helyi Ordináriushoz. A Törvénykönyv előtt ez csak privilégium volt, most jog és így a tartományfőnök mindenkitől függetlenül rendelkezik a templom megáldása körül.

P. Ottokár.

Felhasznált források és irodalom.

Források:

Corpus Juris Canonici: Decretum Magistri Gratiani et Decr. Collectio.
Codex Juris Canonici.
Acta et Decr. Sacrorum Conciliorum Recentiorum.
Decr. Authentica Congr. Sacrorum Rituum. Romae 1898—1912.
Constitutio Leonis XI. «Deum intra»
Concilium Tridentinum sessio VI. De reformatione c. 5.

Irodalom:

Gasparri: Tractatus canonicus de Sanctissima Eucharistia p. 89. 1897.
Many: De locis sacris. 1904.
Joannes Devoti: Institutiones Canonicae.
De Luca: Praelectiones Juris Canonicae.
Coronata: Institutiones Juris Canonici. 1931. vol. 2.
Werz-Vidal: Jus Canonicum. 1934. tom. 4. vol. I.
Ferraris: Bibliotheca canonica juridica.
Vermersch: In periodica. 1907. tom. III. p. 8—10.
Schäfer: De religiosis.
Capello: In periodica. 1930. tom. 19. p. 133—36.
Melo: De exemptione regularium.
Ephemerides Liturgicae 1921. Sacramentalia. p. 489., 1928. Ceremonia et ritus. p. 335—36., 1929. Cognitio benedictionis. p. 353—54.

A fény felé.

Sok álmot, képet szövögettem,
Sok napsugárba belenevettem.

Néztem vöröslő, alkonyos éjbe,
Rámcsordult fájdalmak ragyogó vére.

Dúskáltam remegő szívpalotákba;
Napi zeném volt: rikoltó zaj-lárma.

Mos itt vagyok: jöttem a ködből, a rémből,
Jöttem a könnyes vértelen fényből

A könnytelen, üres messzevágó fényből
Istennévágó megsemmisülésből,

És megyek üresen, véres-viharverten,
Győzve a véren, könnyön és kereszten.

És kísérnek ölelő, liliomos álmok
Hegytetőn rámváró tisztult valóságok

És mire fölérék, valósággá leszek:
Istenbe-olvadó, égi fény-követ.

Ima.

Ha megalázol, tudom miért teszed:
Ilyenkor simogat hűvös-finom kezed.

Ilyenkor elterelsz csendes szent magányba,
Hogy le ne törhessen durva testi lárma. . .

Ilyenkor mindig barátomnak látlak,
Mert a többiek mind megvetnek, aláznak.

Ilyenkor könnyesen, fájó-botor fejem
Megnyugtatom meleg barátos kebleden. . .

S míg mások értetlen mind rajtam nevetnek,
Én könnyes imáját susogom Nevednek. . .

Fr. Pelbárt O. F. M. Jászberény.

Magyar népünk és a liturgia.

Az Úr Krisztus a megváltott emberiséget, szentséges önmagával egy szerves egységbe akarta fűzni, egy titokzatos testbe egyesíteni, melynek ő a feje, szíve pedig a Szentlélek. Krisztus az ő titokzatos testének tagját, minden sejtecskéjét önmagával egyre szorosabban akarja egyesíteni, táplálni és fejleszteni Vele való teljes összeforrásig, amíg csak a tagoknak élete nem egy a Fővel. E szent titokzatos testben, eme Krisztussá-válás a liturgia által történik. A titokzatos test szíve a Szentlélek a liturgián, mint véredényeken át juttatja az életet, a misztikus test minden tagjához. A liturgia a misztikus test lelke, ebben éli imádkozó életét az Atyával, a liturgiájában imádkozza el dogmatikáját, itt olvastatja erkölcsstanát, liturgiában kapcsolódik ég a földdel, a megváltott ember Atya Istenével. A liturgia Krisztus főpapnak tevékenysége, azért a liturgiát élni annyit jelent, mint Krisztussal Krisztusban Krisztus által élni másik Krisztussá válni. Ezért a liturgikus lelkiéletet elhagyni talán érzelmesebb, lelket megindítóbb magánjellegű ájtatosságokért, annyit jelent, mint kevésre becsülni Krisztus főpap megszentelő tevékenységét, csökkenteni a Szentlélek működését a lelkekben, azért a liturgikus lelkiéleten kívül a természetfölötti élet sivár lesz, sőt kihal. Ismerve a liturgia életadó szerepét az Egyházban, nézzük most meg, milyen a mi magyar népünknek jelenleg a liturgiába való bekapcsolódása és ezt megvizsgálva, ismerjük el feladatainkat.

Ha népünk vallásosságát tanulmányozzuk, azt találjuk, hogy azt még ma is jórészen áthatja a barokk kor szelleme, s a lekipásztorkodás is még a barokk tőkéből él. A barokk, lendületes, élni akaró katolicizmusa minden eszközt megragad a lelkek megfogására, rendkívül kedvez az egyéni vallásosságnak, a látványos külsőségeknek, de a liturgikus életközösségre nem sokat ad. Hazánkban ehhez a hangzatos, sokban külsőséges barokk vallásossághoz jött még a fagyos jozefinizmus szelleme, amely elhidegítette a papságot az Egyház lelkével szemben, a hívek lelkiéletét pedig elparlagiasította egészen. Népünk hagyomány szeretete a vallási életnek sokféle színes és kedves megnyilvánulásait őrizte meg a régi vallásos fellendülések korából, azonban ezeknek a liturgiához nem sok közülük van. Így a magyar nép lelki nevelése nem kedvezett a liturgiának, ezért magyar népünk nem is él liturgikus vallásos életet. A liturgikus vallásos élet forrásai a kereszténység és az Eucharisztia. Az előbbi beleolt Krisztusba, az utóbbi táplálja és fejleszti a Krisztus Főhöz való ragaszkodást. A kereszténység kegyelmeinek átélése Istenfiúság szellemében való öntudatos élet és a Jézus Krisztusba való tartozás a lelket egy magas lelkivilágba ragadja s „nagyobbra születtem“ jelszóval vet meg mindent, ami Krisztus égő szeretetétől elválaszt. Magyar népünk ismeri a keresztység első hatását, hogy eltörli az eredendő bűnt, azért sietnek is a kis pogányt minél hamarabb megkeresztelni. Nagyon vigyáznak, hogy keresztység nélkül meg ne haljon a nem sok életrevalóságot mutató újszülött. A keresztelés napja családi ünnep, a keresztkoma elsőfokú rokon. Nagy lelki kára azonban, hogy a keresztység kegyelmeit, a keresztység felvételéből folyó igazságokat és

kötelességeket nem öntudatosítják népünk lelkiéletében. Ennek az öntudatra nevelésnek érettebb korban föltétlen meg kellene történni, mert amíg nem öntudatos a lelkekben a Krisztushoz való tartozás ténye, amíg nem döbönt rá a lélek, hogy kicsoda számára Krisztus, mit jelent katolikus kereszténynek lenni, addig az egész vallásosság nélküli alapjait s jön a kísértés, új világnézet és könnyen végez is vele. Az öntudatlan vallásos szokásnak nem sok értéke van. Nem szabad volna sajnálni ettől a keresztény élet öntudatosításától semmi fáradságot, semmi időt, mert az öntudatos keresztény érti meg, hogy a bűn számára egy idegen világ, neki az élet Krisztus s világfölötti öntudatának félelmet nemismerő erejével győz minden fölött, még a halálon is, mert a halál egyesíti az ő mindenével, dicső Krisztusával. A keresztség öntudat fel-felelevenítésének legalkalmasabb ideje a nagybőjt, amikor az ősegyházban a keresztség felvételére készítették a hitújoncokat, továbbá a keresztkút szentelésének napjai: nagyszombat és pünkösd vigiliája.

A keresztelés szertartásait, a szentség kiszolgáltatása előtt vagy prédikációkban időnkint meg kell magyarázni, a keresztyénség szentségének kiszolgáltatása pedig történjék nagyobb ünnepélyességgel.

Egyesületi tagavatások nagy ünnepélyességgel történnek, amikor az Egyház új tagokkal gyarapodik az pedig csendben történik, a legszűkebb körökön kívül alig vesz valaki róla tudomást. A keresztségi kegyelem felújításának a leghatásosabb eszköze az Eucharisztia. Az eucharisztikus áldozatban és a szent áldozásban valóságá, teljessé válnak a keresztség szentségének kegyelmei. Itt Krisztussal egyesülnek a tagok és e szent egységben áldozatok lesznek Istenben, sőt a szentlakomában, a szentáldozásban a tagok nemcsak misztikusan egyesülnek Krisztussal, hanem fizikailag és egymás között is valóságban. Az áldozat a vallási élet csúcspontja és az Istennel való egyesülés betetőzése. Az eucharisztikus áldozatban önmaga Krisztus lesz az áldozó és az áldozat és valóságosan egyesül híveivel. Szent hitünknek szentebb kultusza s megszentelődésünknek bővebb forrása ennél nincsen. Szükséges tehát, hogy a szentmise áldozatban úgy vegyünk részt, ahogy azt a liturgikus áldozat szelleme megkívánja, hogy a kegyelem vizei minél bővebben forrasozzanak a növekedő szomjas lelkek számára. Ha most népünknek a szentmisével és az Eucharisziával való viszonyát vizsgáljuk szomorú kép tárul elénk. Az Oltárszentség, a szentmise és a szentáldozás nem foglalja el központi szerepét népünk lelkiéletében.

Az Eucharisztia Krisztus jelenlétét hiszik, de vele szemben való viszonyuk kimerül az imádságban, a jelenlétnek szóló külső tiszteletnyilvánításban, a szentmise és a szentáldozás is csak egyszerű ajtatossági gyakorlat számba megy. Egy délutáni körmenetért, egy határszéli keresztbúcsúért könnyen elhagyják a szentmisét. Nem ismerik a szentmise áldozat lényegét, szertartásainak jelentőségét így a szentmisén való részvétel is sokszor csak testi. Azt tudják, hogy nagy és szent dolog, tisztelik is, de ebben megakad minden tudásuk. Még a jámborabb hívők szentmise hallgatása is abban áll, hogy a szentmise alatt olvasót imádkoznak s mikor ezzel végeztek kinyitják az imakönyvet s felütik a szentmise ajtatosságoknál s elimádkozzák a lépcsőimától az utolsó evangéliumig egyfolytába, akár az úrfelmuta-

tást is az egészet. A szentmise részeit jelző imák őket nem izgatják. Hiszen tőlük csinálhat a pap, ami jól esik, nem értenek ők abból semmit. Hiszen misének neveznek ők majdnem minden szertartást. A templomlátogatók másik része únott közönnyel áll a szentmise alatt, ami természetes is, amikor nem ismeri az előtte lefolyó esemény lényegét, a szertartások jelentése és az imádság nyelve érthetetlen számára. Az ilyen szentmise hallgatásokból nem sok kegyelem fakad. Panaszkodnak a lelkipásztorok, ha $\frac{3}{4}$ óra alatt a prédikációval nincs befejezve, elmaradoznak a hívek a templomból.

Népies imádságos könyvekben mult századból maradt fenn egy-két misemagyarázat, ezek azonban a liturgikus mozgalom századában szinte nevetségesen együgyűek. Az egyik szerint például a szentmise Jézus életét példázza. A pap felöltözése az Ige megtestesülése, az introitus Jézus születését, Kyrie az aprószentek sírását és így tovább, az úrfelmutatás Jézus keresztségének felállítását, az Agnus Dei a pogány százados mellverését és így az abszurdumig. A másik magyarázat. A szentmise szertartásaiban Krisztus kínszenvedése megújul, minden ima, minden mozdulat Krisztus kínszenvedésével van kapcsolatban. Így pl. a kézmosás Pilátus kézmosását jelenti. Ezek a szentmise magyarázatok lehetnek jámborak, de semmiesetre sem helyesek, mert a szentmise magyarázatnak dogmatikai és liturgiai történeti alapja van. A magyar népet meg kell tanítani a szentmise lényegére, szentmisét jól hallgatni és az Eucharisziát lelkük középpontjába állítani. Nagyon sokat kellene predikálni a szentmiséről, a modern liturgikus mozgalom szellemében. Hálás téma, a hívek szívesen hallgatják és lelkük számára a leggyümölcsözőbb. Shvoy Lajos székesfehérvári püspök még plébános korában két évig predikált a szentmiséről híveinek s azután a kezükbe adta a misszálét s amint mondja, szép emlékei azok a liturgikus órák, amikor hívei társadalmi különbség nélkül összegyűltek, kikeresték a szentmisét és megállapították az énekek rendjét. Belgiumban és Hollandiában népies direktórium van kifüggesztve a templom előcsarnokában és a misszálét úgy kezelik a hívek mint a magyarok az olvasót. A magyar sem tehetségtelenebb semmi más népnél, nem lehet az a kifogásunk, nálunk erről álmodni sem lehet; márol holnapra biztos hogy nem, de alapos munka s ránevelés után, igen. Ma már a székesfehérvári egyházmegye minden plébániáján felváltva imádkozzák és éneklük a hívek a szentmise szövegét. A csongrád megyei Szegvár községben a plébános beszüntette a régi „mise hallgatást“ azt aktív részvétellel emelte, úgy, hogy a nép a szentmisét nem „hallgatja“, hanem a pappal együtt ő is áldozatot mutat be. Az öregek morgolódnak a „papok újabb találmányán“, de ha mindig azokra hallgatnánk, vajjon megvalósult volna-e valami üdvös reform az életben? Ne feledjük Beauvain szavát „amennyit veszít a liturgia és áldozat a keresztény nép előtt, annyit veszít a keresztény nép a lemondás szelleméből. Szociális nevelésben még nagyon is hátra maradott népünk a szent áldozat szellemét átélve jön rá, hogy szép életet élni nem lehet önző módon csak az énért, hanem egymásért és egymás által. A hivatásrendi társadalom lelke a szentmise, ez ami megeleveníti és szélsőségtől megóvjá. A liturgikus szentmise hallgatással együtt jár a szent áldozat is a kettő elválaszthatatlan. Az áldozat az áldozati lako-

mában lesz teljessé, amikor a lélek Krisztusának átadja magát úgy, hogy benne Krisztus minden, ott már az én szinte semmit sem számít. Az ilyen lelkülettel végzett szentáldozás nem lesz külsőséges áhítatgyakorlat, hanem élmény, egy szerelmes összeforrás a legszentebb jóval és széppel az örökélet dicsőséges Istenével. Az isteni életnek további fejlesztői a szentségek, melyek egész életen át táplálják erősítik az embert Krisztus misztikus testében. A bérmálás szentsége adja az erőt, hogy a megkeresztelt ember hitét álhatatosan vallja és hite szerint éljen. A bérmálás krizmája keni fel a keresztényt a hitért való küzdelemre, hogy mint a királyi papság szent szerzet nép tagja hirdesse szóval és tettel annak dicsőségét, aki elhívta a világosság országába. Ha szabad így nevezni „aktuális szentség“ különösen a magyar katolikus nép számára, amely hitéért nem igen száll sikra más vallású támadókkal szemben. A bérmálás szentségének méltó fölvételére és öntudatosítására sokat kell adnunk az Aktio Katolika és az új pogányság világában. A többi szentségek kiszolgáltatásánál is nagyon üdvös megmagyarázni a szentségek lényegét és a szertartások jelentését, hogy az öntudatos felvétel biztosítsa a szentség átélését és a kegyelemmel való közreműködést. A házasságra készülőknek mélyen a szívükbe kell vésni a házasság szentségének nagy titkát, hogy Krisztus és az Egyház közti titokzatos egységnek kisebb kiadása lesznek ők. Egyben a Magyarországon oly ritka nász misét is gyakorlatba kellene hozni, hogy a legszentebb áldozat átélésében tanulják meg az áldozatos szeretetet, mely a házasság egységének fenntartója.

Az egyházi évbe való bekapcsolódás népünknel jelenleg kiveszőfélbe van. Amit ismernek a szent idők tartamáról azt nem a szertartások ismeretéből veszi, hanem a nép énekből, amelyek bőségesen és a nép érzelm világának megfelelően ölelik fel az ünnepek és az ünnepkörök tartalmát. Ezek a népelemek sok őskeresztény legendát örökítenek meg különösen Szűz Máriának és szent szülőinek életéből. A karácsonyi ünnepkör a legmélyebb hatást gyakorolt a magyar nép lelki életére. A téli időnek misztikus sejtelmes világa, varázslatos költőiességet kölcsönöz az advent várakozással teljes idejének és a Karácsonyi ünnepek kedves vonzó légkörének. Földműves és pásztor népünk szinte a maga ünnepének érzi a Karácsonyt, amikor az istállóban született kis Jézus előtt magához hasonló egyszerű pásztorok báránykáikkal és a föld gyümölcisével kedveskedtek. E kedves ünnepkör átélése fejlesztette ki sok helyen a még most is szokásba lévő pásztorjátékokat, háromkirály járást és nagyon sok helyi szokást. A húsvéti ünnepkör a megváltás munkáját állítja a hívek elé, hogy a Megváltó érdemeivel közreműködve önmagukat is váltsák meg a bűn szolgaságából. A nagyböjt bűnbánat és lélek tisztító ideje még ma is eleven erővel ragadja meg népünket, a nagyböjti szentbeszéd és keresztúti ájtatosságok kedvelt lelki gyakorlatai a magyar híveknek. Krisztus kínszenvedése tiszteletére sokféle magánjellegű ájtatosságot tartanak, vagy a templomban istentiszteletek előtt vagy magán házakban. A böjt megtartásában felhagytak már a régi hús és disznózsír mentes táplálkozással, a böjt lényegét nem tudják s így böjtlének is nem is. A szenvedés ideje különösen Nagypéntek még ma sem vesztette el hatását. Jézus kereszthalála napja még ma is megindítja

a kőszíveket és szigorú bőjttel, imával, szentséglátogatással alig van ember, hogy ne hódolna a fölfeszített nagy Királynak. A nagyhét gyászos hangulata még ma is hat népünkre, sajnos ünneplésük az Egyház liturgiáján kívüli. E napokban a latin liturgia dramatizálásával, kifejezéseivel, utolérhetetlen szépségeivel lelket megrázó élményként, hat, e remek szertartások értéke azonban távol van népünk-től. Nagycsütörtökön nem lehet általános szokássá a falu közös miséje szentáldozással, az oltárfosztás szertartásait már meg sem várják Nagypénteken a dramatizált keresztimádás a könnyekig meghat, de a szertartások s a csonkamise jelentőségéről nem sokan tudnak. A nagyszombati szertartások teljesen elvesztették a hívek előtt jelentőségüket. Nem is igen látogatják a húsvéti előkészületek miatt. A tűzszenteléshez sokféle népszokás fűződik, de magasztos szertartás jelentése a húsvéti gyertyaszentelés a maga angyali melódiájú praconium paschaléjával a keresztkút szentelésével ki van tisztába?

Pedig ez a reggeli szertartás az allelujás misével a római liturgia feltámadási szertartása. A vigiliák anyja, amely valamikor a keresz-ténység aranykorában a híveket szinte az égbe ragadta, szertartásai-val ma minden hatás nélkül marad. Népünk feltámadási ünnepéye este van a középeurópai szokásos „föltámadáson“. Ezen aztán meg-jelenik minden ember, aki csak teheti. Húsvét napja az ünnepek ün-nepe, magyar népünknek a legnagyobb ünnepei közé számít, alle-lujás szívvel ünnepli Údvözítőnk dicsőséges feltámadását. Sok helyen divatba van még az ősegyház ételadása. A húsvéti ünnepek sok népszokást hívtak elő, amelyek sokszor durvák és izléstelenek. A húsvéti ünnepkör a mennyország előízét adó diadalmas szép lég-köre nem hoz különös elmélyülést népünk-nél. A húsvéti ünnepkör betetőzése pünkösd, amely, mint a léleknek és a szellemnek ünnepe a maga tartalmával mély hatást nem váltott ki a mi nagyon is földies gondolkozású, anyagias magyar népünk-nél. A Szentlélekisten tisz-telete nem virágzik, ezért jól nevezte egyik aszketikus írónk a Szentlelket „ismeretlen isten“-nek. Pünkösdkor hazánk búcsújáró helyei telnek meg a zarándokok tömegével, hogy miért éppen pün-pünkösdi napján, semmi különösebb okát nem ismerjük. A pünkösd-utáni ünnepek közül a Úrnapja az, amely diadalmas processzióival még egyszer megragadja a hívó magyar népet, sőt bizonyos mérték-ben még a kálvinistákat is. E „sátoros ünnep“ kihozza Jézust a templomból, hogy az egész világ megvallja és ünnepelje az ő cso-dálatos jelenlétét az Oltáriszentségben. A hódoló tömeget nem tudja befogadni a templom. E nagy szentségnek szól minden zöld ág, virág és földre hintett fű, melyet népünk szentelményként használ, mert Jézus haladt át rajta. Szent Péter és Pál ünnepe az aratás ünnepe. Szent Anna napja különösen kedves népünk-nél. Tiszteletére minden vidéken templom vagy búcsújáró hely áll, ahova a nagy munkaidő ellenére is nagy tömegekben zarándokolnak. Nagyboldogasszony és Kisasszony ünnepére van szentelve országunk templomainak jórésze, ezért ezek a napok is búcsújárások napjai. Mindenszentek a halot-tak kultuszával évről-évre jobban hat híveinkre.

Halottak napján leglátogatottabbak a templomok. A vásár- és ün-nepnapok megülése újabban sok csorbát szenved. A szentmise hall-gatás kezd nem főpontja lenni a vásár- és ünnepnapnak. Délelőtt

még sokan dolgoznak apró ügyeiket intézik és ebéd után kezdenek csak igazán ünnepelni, de nem a templomban, hanem a körben vagy más szórakozó helyeken. A vásár- és ünnepnapok elsősorban az Istenéi, azért azok szentségét biztosítani kell. Rá kell nevelni népünket arra, hogy a legnagyobb ünnepeken nagy zajos multságokat ne rendezzenek, legyenek ezek az ünnepek a lélekéi, ezt biztosítsák a liturgikus ünnep- és szertartás magyarázatok. Az ünnepek előtti vasárnapokon már fel lehetne hívni a hívek figyelmét rövid magyarázattal a közelgő ünnepre. A különösebb szertartású ünnepek ceremóniáit mindig el kellene magyarázni, hogy a hívek is bekapcsolódjanak az Egyház imáiba, azt értsék és becsüljék. Különben ez már szokás mindenütt, ahol a liturgikus mozgalom nagyobb hatást ért el. Különösen nagy súlyt kell fektetnie a nagyheti szertartások ismertetésére, hogy a megváltás szent ünneplése ne veszítse el lélekmegrendítő hatását. Az ünnepekhez fűződő népies szokásokat, amennyiben lehet tartuk fenn, kapcsoljuk bele a liturgiába, maradjanak meg azok a népi lélek kedves, bájos kivirágzásai. Az ünnepek átélése, a lelkiéletnek változatosságot, sok szép színes ragyogó világot, lassú Krisztus-átélést és más Krisztussá-alakulást biztosít. Szólni kell még egy két szót a szentelmények használatáról is. A szentelmények használata még eléggé virágzik népünk életében. Szentelt gyertya, barka stb. az Isten oltalmának kiesésére szolgál, amint azt az Egyház rituáléja is imádkozza. A búzaszentelés a földművelő nép legkedvesebb ünnepeinek egyike. Az Egyház egyéb áldásaival is szeretettel élnek, „hátha használ“, mondják.

Az egész világon visszhangzik még a szentéletű X. Piusz pápa „mindent megújítani Krisztusban“ jelszava s a jobb, szebb világot váró milliók lelkéből tör a fohász az Úrhoz: Emitte spiritum tuum et creabuntur et renovabis faciem terrae. Megújulni akar a világ Új Magyarország, új magyar élet. Öntudatos, életerős magyarság megszületése előtt vajúdik országunk is. Szociális igazságot, érdekképviseletet, kulturális nevelést követnek, hogy emberibb lehessen az ember, faji öntudattól és hazát halálíg szerető áldozatos magyarokat akarnak, hogy szülessék meg a magyarabb magyar. De ez még kevés. A magyarnak tökéletesnek kell lenni, ezért a legtökéletesebb ideálja a Krisztus szerinti szent magyar. Ennek a magyar megújulásnak egész az életszentségig legtökéletesebb munkálója, a világot megújító Szentlélek, aki a liturgián keresztül építi fel a lerombolt lélektemplomokat, erősíti, tisztítja, fejleszti a Titokzatos Test tagjait, mint tűz forrasztja a „venyigéket“ a Szőlőtökéhez, Krisztushoz. Ő hoz az egyedekbe egészséges tiszta lelket, alakít jellemeket, a megszentelt egyéneket ő fűzi áldozatos testvéri közösségbe s a szent közösséget ő egyesíti Krisztussal a legszebb, a legboldogabb, a legdiadalmasabb Élettel. Új vallásos formát kereső népünket vezessük el a Szentlélek eme életadó zsilipjéhez a liturgiához, hogy élete legyen és bővebben legyen. Ezáltal lesz a magyar nép az Istennek műremeke, a Krisztus úrnak előmása, vitéz és szent dicső nép.

Forrásmunkák:

- 1) Beauduin-Szunyogh: Az Egyház lelkiélete.
- 2) Bálint Sándor: népünk ünnepei
- 3) Szunyogh: Elmékedések a misszálé felett.
- 4) Egyházi Lapok: LIII; LVII; LIX és LX. évf. idevágó cikkei.

Az elszakított Felvidék lelke köszönt.

A Felvidék visszacsatolása után, mint borzongás és döbbenet állt a magyarság nagy részének szemei elé a felvidéki lélek. Azóta sokat írtak róla, sokan lelkesedtek érte és botránkoztak körülötte. S még ma is vannak, akik rája esküsznek, mások ádáz ellenséges támadásokat zúdítanak ellene, hogy sárba tiporják. Ezt a felvidéki lelket, ennek jellemző sajátosságait szeretnénk megmutatni néhány nagyobb felvidéki költő alkotásában. Mert a felvidéki lélek most nálunk szívügy és magánügy, de tíz millió ember magánügye. Ami bennünket költészetükben közelebből érdekel az épen műveiknek *felvidékisége*, azaz: hogy hogyan fejeződik ki a felvidéki lélek, a felvidéki hagyományok az elszakítás alatti költői generáció művészi formáiban.

I. Ha írásaikban a felvidékiség gyökereit keressük, azt kell meglátunk, hogy majdnem mindannyiuknál, *a tragikus vezér motívum: a hazavesztés fájdalma*. És ez olyan vonás, mely minden felvidéki költőnél szembeszökő:

„Nekem is csak az fáj“ ami neked Testvér,
Idegen szél süvít keresztül a tájon.
Megremeg a lelkünk szívünk dobog fájón,
Pató-Pál úr módra hej, de sokan élnek... (Simon: Nekem is.)

Nekik csak egy fájdalmuk van, egy gyászuk, egy keserűségük: *a hazavesztés*. Az elszakított fáj szívüknek, mert rajongói voltak a magyarságnak büszke sorsot álmodtak neki. S az új Mohács döbrenti rá őket *magyarságuk fájó tudatára*:

Szegény, szegény taposott magyar,
Tipródik minden kerge rajta,
Elátkozot szép úri fajta,
Most látlak csak igazán...

A Mindenségnek rajta kívül
Még egy ily tévedt népe nincsen,
Koldusan ül tengernyi kincsen
És dermedt álmot álmodik...

Egy elvarázsolt királyleány
Ez a nép, örök Csipkerózsza,
Széles világ néki adósa
S oda lökött csonton él... (Ölvedy: „Most látlak csak...“)

És ez a költői nemzedék felismeri a felvidéki költészet *feladatait* és *közéleti misszióját*: tudja, hogy a felvidéki magyar költő feladata az, hogy azzal a *nemzetiségi tudattal*, mely benne él át kell hatnia az elszakított magyarság millióit, hogy az így megizmosodott nemzetiségi testben megteremtse a közös emlékek és vágyak, a közös eszmények és törekvések kultuszát: a *felvidéki magyar érzés egységét*. Tudta ez a költői generáció, hogy a felvidéki költészet szerepe az elszakított után gondviselészerű lett; mert a magyarsággal való

összetartozás és a magyar nemzeti halhatatlanság gondolatával neki kell áthatnia a szíveket, hogy így az ezekben rejlő erkölcsi erő szilárdabbá tegye a kisebbségi magyarság fizikai erejét. Épen ezért programjává teszi Reményik Sándornak Ölvedyhez intézett sorait: „Minél többen vagyunk küzdői szellemi harcunknak, nemzeti kultúránk fennmaradásának annál jobb. Rátok vár a feladat, folytatni és kiegészíteni amit mi elkezdtünk. Mindegy akárhogy! Nem okvetlenül szükséges, hogy a költészet *tartalomban* is „nemzeti“ legyen, de legyen politikán túl is magyar, *érzésben és kifejezésben*.“ És ezek a költők felismerik hivatásukat, hogy az ifjúság lelkébe nekik kell belecsöpögtetni a feltámadásban való töretlen hitet, és a tiszta nemzeti gondolatot, vállalják a kisebbségi magyar költő sorsát és végig járják a magyar faj tragédiájának minden állomását, de összetörve, keresztrevonva is hisznek a magyar feltámadásban. A szürke hétköznapi ostromában jövőt építenek és ápolják a magyar lélek évszázadokon át ki nem alvó Veszta-lángját. Épen ezért költészetük nem álomba ringató bűvös aranyhegedű, nem ködbevesző tündérmese, hanem sikoltó tárogató, összeszorított ajakkal is kitartást parancsoló örök magyar szózat. Ezért a felvidéki költészet *hangja* sokszor kemény, durva, a lelket nem altatni, hanem felrázni akarja. *Szavai* az „Istent éhező, igazság szomjas lélek“ kínos, keserű, bosszús, sikongó szavai. A *vers* nem bírja el a mértéket, a *forma* szétpattan és a felizgatott szív gátattörve árad, a dallam sikongássá élesedik s a szavak ködobásként érik az olvasó lelkét. *Nyelve* közelebb van a nép nyelv alkotó ős forrásaihoz, frissebb, zamatokkal telibb. *Alaphangja* hármasság: a vigasztalóé, a méltatlankodóé, és a szeretet sóvárgóé. *Érzésvilága* a megragadó altruizmus. Ez a vonatkozás szenvedély Mécsnél, aki kitágítja a líra körét s az „én“ zárt vonalait kibontja nagy meleg emberszeretetté. A költeményen a költő *életérzésének* valami önmagát kereső, de ugyanakkor korlátlan és fegyelmeczetlen lendülete és állandó nyugtalansága hullámszik. A költő *élmény-élés* módjában valami határozatlan kevertség, ki nem tisztult gyötörődés, fel nem oldott fájdalom hangulat vonaglik és szenved.

Ezt a költői generációt az *élniakarás* löki az élvonalba, hogy a kisebbségi magyarság poétája legyen. Ölvedyvel vállalja hivatását:

Én nem választok fecske sorsot,
Mert más vagyok vihar madár,
Pályám a ködlő végtelen,
Hívnek a fergeteges ormok...

Pedig ez a hivatás *áldozatot, szenvedést* jelent, de vállalja és ha vihar jön magyarságának sötét palástjába burkolódnak:

Darócát dacos álomból szőttem,
Dús selyemnél drágább előttem,
Mert borongó napok ha jönnek,
S csontjaimba vág fagyos nemere,
Magamra húzom — dacolok vele:
Szemébe nézek a kínözönnek...

Nagyon nehéz a kisebbségi magyar élet, mégis:

Bohó hittal előre török,
Szólít a szép, az elérhetetlen,

Futok utána önfeledten,
E hajsza mámoros örök! . . .
Ösvényt törni, utat keresni,
Vad iramba botlani, esni,
ha kell magamat biztatni, verni
És soha, soha nem térdepelni.
Bár koldus vagyok köntösöm tépett:
Ó ez a szépség, ez csak az élet!
Önző hittel, büszkén, egyedül
Megyek amerre hív a sorsom.
A keresztet, mely rámnehezül
Győztesen és dalolva hordom. (Ölvedy: Vallomás. . .)

Minden erejét lelki kincsét erre a hivatásra szánja, mégis mikor látja a magyar végzet szomorú beteltét, a pártoskodást lelkében fölforr a kétség s kísért a *hiábavalóság réme*:

Magot hintek kiégett földbe,
Lehet hogy munkám meddő, hasztalan,
Ige kihül, az oltás nem fogan
S dacos álmom derékbátörve. . .

De gyermetegül bizalmas *hitét a munka értékében* csak egy pillanatra képes megingatni a kételkedés:

Ha így lenne is azt sem bánom,
Figyelj dobos a dobverőre,
Hátha riad mégis előre
Túl majd a véres Golgotákon... (Ölvedy: A bányász éneke.)

Hite és fajszeretete győz és dacosan mondatja vele:

Gúnyolhat ármány, sírhat balga jós,
Én maradok súlyedő gályán utolsó hajós. . .

S mikor már nagyon nehéz a harc, mikor a lelke mélyén már gyengének érzi magát, mert *akarni* és *dolgozni* elfogy az ereje az anyjához menekül hitért, bizalomért:

Az én anyám fáradt öregasszony
Multja: munka, jövője: remény,
S a szebb, a jobb hajnalhasadásban
Úgy-úgy hisz szegény. . .

Fáradt fejem a vállára hajtom,
S ő letörli izzadt homlokom. . .
„Csillagunk még nem tűnt le örökre:
Felkel egy napon.“

Én elfelejtek mindent az ölében:
Bús magyar utam, hazátlanságom
És az anyátlan csallóközi rónán
A tavaszt látom. . .

Az élet édes, szívem nem szegény. . .
És újra kezdek bizakodni én,
Mint anyám a fáradt öregasszony,
Kinek vállára fejem lehajtom. (Simon: Anyám. . .)

összetartozás és a magyar nemzeti halhatatlanság gondolatával neki kell áthatnia a szíveket, hogy így az ezekben rejlő erkölcsi erő szilárdabbá tegye a kisebbségi magyarság fizikai erejét. Épen ezért programjává teszi Reményik Sándornak Ölvedyhez intézett sorait: „Minél többen vagyunk küzdői szellemi harcunknak, nemzeti kultúránk fennmaradásának annál jobb. Rátok vár a feladat, folytatni és kiegészíteni amit mi elkezdtünk. Mindegy akárhogy! Nem okvetlenül szükséges, hogy a költészet *tartalomban* is „nemzeti“ legyen, de legyen politikán túl is magyar, *érzésben és kifejezésben*.“ És ezek a költők felismerik hivatásukat, hogy az ifjúság lelkébe nekik kell belecsöpögtetni a feltámadásban való töretlen hitet, és a tiszta nemzeti gondolatot, vállalják a kisebbségi magyar költő sorsát és végig járják a magyar faj tragédiájának minden állomását, de összetörve, keresztrevonva is hisznek a magyar feltámadásban. A szürke hétköznapi ostromában jövőt építenek és ápolják a magyar lélek évszázadokon át ki nem alvó Veszta-lángját. Épen ezért költészetük nem álomba ringató bűvös aranyhegedű, nem ködbevesző tündérmese, hanem sikoltó tárogató, összeszorított ajakkal is kitartást parancsoló örök magyar szózat. Ezért a felvidéki költészet *lángja* sokszor kemény, durva, a lelket nem altatni, hanem felrázni akarja. *Szavai* az „Istent éhező, igazság szomjas lélek“ kínos, keserű, hosszús, sikongó szavai. A *vers* nem bírja el a mértéket, a *forma* szétpattan és a felizgatott szív gátattörve árad, a dallam sikongássá élesedik s a szavak ködobásként érik az olvasó lelkét. *Nyelve* közelebb van a nép nyelv alkotó ősi forrásaihoz, frissebb, zamatokkal telibb. *Alaphangja* hármasság: a vigasztalóé, a méltatlankodóé, és a szeretet sóvárgóé. *Érzésvilága* a megragadó altruizmus. Ez a vonatkozás szenvedély Mécsnél, aki kitágítja a líra körét s az „én“ zárt vonalait kibontja nagy meleg emberszeretetté. A költeményen a költő *életérzésének* valami önmagát kereső, de ugyanakkor korlátlan és fegyelmeczetlen lendülete és állandó nyugtalansága hullámszik. A költő *élmény-élés* módjában valami határozatlan kevertség, ki nem tisztult gyötörődés, fel nem oldott fájdalom hangulat vonaglik és szenved.

Ezt a költői generációt az *élniakarás* löki az élvonalba, hogy a kisebbségi magyarság poétája legyen. Ölvedyvel vállalja hivatását:

Én nem választok fecske sorsot,
Mert más vagyok vihar madár,
Pályám a ködlő végtelen,
Hívnek a fergeteges ormok...

Pedig ez a hivatás *áldozatot, szenvedést* jelent, de vállalja és ha vihar jön magyarságának sötét palástjába burkolódnak:

Darócát dacos álomból szőttem,
Dús selyemnél drágább előttem,
Mert borongó napok ha jönnek,
S csontjaimba vág fagyos nemere,
Magamra húzom — dacolok vele:
Szemébe nézek a kínözönnek...

Nagyon nehéz a kisebbségi magyar élet, mégis:

Bohó hittal előre török,
Szólít a szép, az elérhetetlen,

Futok utána önfeledten,
E hajsza mámoros örök! . . .
Ösvényt törni, utat keresni,
Vad iramba botlani, esni,
ha kell magamat biztatni, verni
És soha, soha nem térdepelni.
Bár koldus vagyok köntösöm tépett:
Ó ez a szépség, ez csak az élet!
Önző hittel, büszkén, egyedül
Megyek amerre hív a sorsom.
A keresztet, mely rámnehezül
Győztesen és dalolva hordom. (Ölvedy: Vallomás. . .)

Minden erejét lelki kincsét erre a hivatásra szánja, mégis mikor látja a magyar végzet szomorú beteltét, a pártoskodást lelkében fölforr a kétség s kísért a hiábavalóság réme:

Magot hintek kiégett földbe,
Lehet hogy munkám meddő, hasztalan,
Ige kihül, az oltás nem fogan
S dacos álmom derékbatorve. . .

De gyermetegül bizalmas hitét a munka értékében csak egy pillanatra képes megingatni a kételkedés:

Ha így lenne is azt sem bánom,
Figyelj dobos a dobverőre,
Hátha riad mégis előre
Túl majd a véres Golgotákon... (Ölvedy: A bányász éneke.)

Hite és fajszeretete győz és dacosan mondatja vele:

Gúnyolhat ármány, sírhat balga jós,
Én maradok súlyedő gályán utolsó hajós. . .

S mikor már nagyon nehéz a harc, mikor a lelke mélyén már gyengének érzi magát, mert *akarni* és *dolgozni* elfogy az ereje az anyjához menekül hitért, bizalomért:

Az én anyám fáradt öregasszony
Multja: munka, jövője: remény,
S a szebb, a jobb hajnalhasadásban
Úgy-úgy hisz szegény. . .

Fáradt fejem a vállára hajtom,
S ő letörli izzadt homlokom. . .
„Csillagunk még nem tünt le örökre:
Felkel egy napon.“

Én elfelejtek mindent az ölében:
Bús magyar utam, hazátlanságom
És az anyátlan csallóközi rónán
A tavaszt látom. . .

Az élet édes, szívem nem szegény. . .
És újra kezdek bizakodni én,
Mint anyám a fáradt öregasszony,
Kinek vállára fejem lehajtom. (Simon: Anyám. . .)

És ezzel az új hittal, és bizalommal kiáltja oda az önmagában kételkedő, a jövőt, sorsot reménytelenül néző kisebbségi magyarságnak:

Bármilyen sötét éj véget ér.
Nincs veszve semmi, senki,
Ha maga az élet él...

Büszkén és bátran megvallja magyarságát is:

Magyar vagyok ezt büszkén
Megvallom akárki előtt,
Itt születtem, az anyaföld
Teritse rám a szemfödőt.

(Ölvedy: Magyar vagyok.)

De a lelke tele van szomorúsággal:

Életem bánat, ha rossz, ha jó,
Kínok tengerén, koporsó hajó.
Fekete gályán leláncolt rabok,
Terhes sóhaja, panasza vagyok.

Mert látja a jelen magyarság között a rengeteg szakadékot, a sok mesterséges ellentétet, az örök diszharmóniát; ezért költeményein is állandóan valami fájás, valami *elégikus bánat* uralkodik:

Miért e hajsza bús csatázás?
Örök parancs, nincs megállás?

Fölsikoltok és leomlok
ott a lombos fák alatt.
Forró vérem lassan-lassan
pirosan a földre cseppen.
Áldó csókra itt sem leltem
a morajló rengetegben.
Csak vonagló vad szívemben
hordok égő, új sebet...

(Ölvedy: Tengerszemek...)

De hite az Istenben, hite a magyarság jövőjében meg nem fogyatkozik. Ezzel a hittal járja be éjjelenként a bús Duna mentét:

Gyerünk pajtás,
Vágjunk neki az éjszakának,
Oly csöndes most e régi város...

És az éj csendjében bekocog az ablakokon, hogy az élők menjenek utána mert:

Az indulót ma mi doboljuk
Fáklyásai forró tavasznak,
Élő fáklyák vagyunk az éjben,
Mi elégünk egyszer meglehet,
De tüzes pernyénk messze száll,

S lehullani talál majd helyet... (Ölvedy: Éjszakai séta...)

A kisebbségi magyarság sorsa most más lett, állandó *küzdelem a létért és a kenyérért*; ez a költői generáció is megérzi a változást a magyarság lelkén és a küzdelem az életért az élni akarásért teljes erővel tör ki lelkéből: a magyarság, mely most elgyötörve, megalázva, szolgasorsban sínylődik, lerázza magáról majd bilincseit. De ha ezt megakarjuk valósítani, ha az ősektől megszerzett, de most elvesztett hazát vissza akarjuk szerezni, méltóknak kell

lennünk az első honfoglalókhöz, az ő erejükkel, lelkesedésükkel és hűségükkel dolgozni a nemzet jövőjének megalapozásán:

Szeressük egymást maradék magyarok,
És forrjon össze százezrek szíve,
Olvadjon egybe millió marok,
Ó jöjjetek Testvérek mind ide,
Felépíteni a rombadöntött oltárt,
Nem képes csak a munkás szeretet,
Mely ajkán hordva harsogón a zsoltárt,
Alkotni vágy a dúlt romok felett.
Küldje sugarát könnyes szemeinkbe,
Tespert szívekben ébredjen a hit,
Viharzó tüzet öntsön ereinkbe
Hadd roppantsuk szét multunk átkait.

(Ölvedy: Szeressük egymást. . .)

Tettet sóvárog ez a költői nemzedék és a „szent akarat“ tudatára akarja ébreszteni fáját, mert tudja, hogy így az élet már számára biztosítva van. S mivel *a munkát* egy eljövendő, fénylőbb jövő zálogának tartja, nemzedékét a magyar élet folytonosságába kapcsolja bele.

Ennek a mindent feláldozó munkának meg nem becsülése az anya-ország részéről még nehezebbé teszi a rabságot és nem az elszavalt nagyhangú frázisok, hanem a közvetlen élmény ad erőt azoknak a kifakadásoknak is mellyel a honvesztés fájdalmának másokban való elhidegülését és a csonka-ország magyarságának nem törődöm-ségét ostorozzák:

Nagyot nyújtózik, hogyha jól evett,
A nagy-Kúnságnak jó magyar fia,
Hogy túl a bérceken jajgat, sir a föld,
S rabláncot csörget millió magyar
Ki bánja azt? Itt van fehér kenyér,
S disznót is ölnek, hogyha jó a tél,
Addig pipál, arat, kaszál, takar. . .

De még a magyar nemtörődömség sem tudja megingatni hazaszeretetét, ha kell hordozza *egyedül a magyarság keresztjét*, de meg *nem alkuszik*:

Ketten voltak . . . a
Gálya ringott. . .
A máglya égett. . . Szólt az egy
Elfogadom . . . a Sors akarja. . .
A lánc a nyakam
Csontig marja
Megalkuszom. . . S enyém
a kegy.
Fölszegte fejét a másik
Hitének bús erejével.
Valami égett a szemében. . .
És fölhorkant a
gálya-szélén: Jöjjön,
aminek jönni kell. . . (N. György Dezső: Gályarabok. . .)

Alig van ebben a költészetben öröm, de annál több a:
Szívet gyötrő vak sötét bánat,
Vad kinzó bánat. . .

De ilyen a felvidéki rab magyar lélek is s há mégis össze-össze-
jönnek az idegenbe szakadt rab magyarok nincs köszönet benne:

Bor még kerül, cigány is húzza néha,
Tán mámor is van. S még több hallgatás.
A szomszédjárás régi jó szokása
Ma már csak olyan, mint egy
Férfi-halottat siratás.
Bús panaszt tölt bor helyett pohárba
Jó szó ritkán hallik . . . a lélek beteg.
Jaj tán jobb is volna csak otthon maradni
De úz valami. . .
S a halottakhoz el-elmegyek. . .

(N. György Dezső: Látogató. . .)

Mert olyan jól esik néha össze jönni, pedig beszélni sem szabad:

Ülünk némán tilos beszéd
ez a mi szótlán hallgatásunk.
De jó, hogy ezt nem viheti vádlott
Padra a szél szája.

De jó, hogy hallgatni szabad
De jó, hogy sírni még tudunk,
De jó, hogy már régen sírni és hallgatni
megtanultunk.

Mért ejtünk ki egy-egy sóhajt?
Minek ez a perdülő könny?
Ülünk némán. . . Tilos beszéd
Ez a mi szótlán hallgatásunk.

(N. György Dezső: Összejövetel.)

Ennek a költői nemzedékeknek szíve vérzett a nemzet szomorúságán, mert szerette nemzetét, de vérzett minden nagy emberi szomorúságon is, mert szerette az embert. Ebből fakad az a fájó *szociális érzés*, mely a felvidék minden költőjénél megtalálható s melynek szemrehányását a világ irodalomban soha senki olyan keserűvadsággal ki nem mondta, mint Mécs László a „Nyomor balladájában:“

A vén koldús mesélte sorsát . . .
Harminc évig szolgált a grófnál, ő vágott itten régen rendet,
ő is szántott itt míg kezében, még hetykén pattagott az ostor,
E földre szórta ifjúságát Kitették, hogy kútját kimerték,
Most koldúl. Míg vak felesége mocsárba áll be minden reggel:
Lábára másznak a piócák, s eladják így vesznek kenyérikét . . .

Az úton egy kifestett nővel egy bankár száguld autóban,
Fürdőbe mennek. Millió lóg a férfi s női óraláncon.
— A vén vak asszony most lehajlik. Megint fogott. S csak áll
[a tóban

Arra megy a püspök, nagy arany kereszttel a mellén „a vén vak asszony újra hajlik és tölti a piócás üstöt . . .“ Jön a gróf is lányával, s csúfot üznek a vén asszonyból: Ekkora nyomor látára kitör a költő szívéből az elkeseredés és fájdalom jajszava:

Szimbólum e lép; az emberiségnek
mocsaras nagy szégyene, mely körül önti a könnyteli földet,
közepén a Nyomor magasul a könnyörtelen égnek:
a szíven téboly, szeme vak, testén a piócák marva nyüzsögnek...

Ez a költészet nem más, mint az életben erősen hangoztatott Evangélium, mely össze van kötve a legégetőbb emberi problémákkal. A költő lelkében a fájdalom orgiát ül, amikor a lélek inség és a testi nyomor panorámáját látja s mivel soha annyi fájdalom nem tört ki még az élet tűzhányójából, mint az elszakíttatás szomorú idejében, gyógyítani akar a költő is, szeretné letörölni a fájó magyar arcról a vért. De nem engedik, nem szabad írnia hazafias verseket, megéneklí hát az emberi fájdalmat s a Felvidéken így is megértik. „Kötetei a Felvidék minden családjánál a Biblia mellett vannak s belőlük merít fényt vigaszt az öreg és a gyermek.“

Ebből a *szociális gyökéretből*, ebből a fájdalom földből elevenedik ki a felvidéki költők legtöbbjének írása. S ha olvassuk verseiket, úgy érezzük, mintha szíven ütne valami olyan érzés, mintha villamos áram futna rajtunk keresztül és forrni kezd bennünk valami izgalmas zsidongás, mert új megnyilatkozás élményeiben részesülünk, ezekben a versekben a Felvidék lelke liheg, a nagy és haragos hegyek titokzatos sóhajtsa, a mohos kövek romantikus lehellete, egy történelmi kultúra mély belső élete és egy nagy történelmi küzdelem élménye.

De ebben a történelmi küzdelemben megmásult a kisebbségi magyarság lelki-világa. Az elhelyezkedés, az érvényesülés, a megélhetés idegen uralom alatt megnehezedett s a felvidéki lélek sem maradhatott meg a régi magyarság gondolat és vágykörében, ki kellett emelkednie onnan, meg kellett próbálnia az új elhelyezkedést az új irányokban, át kellett vizsgálnia a szenvedések mérlegét, meg kellett keresnie a nyomorúságok okait s le kellett számolnia a multtal. És a számvetés úgy ütött ki, hogy szakadék támadt a régi és „új arcú“ magyarok között. Ez az „új arcú“ magyarság iszonyú mea culpaiban dübörgi el: rossz volt a magyar életről vallott felfogásunk, hittünk a szavaknak és a hamis világnézeti lobogóknak, ezért vesztettünk el mindent. Ez a költői nemzedék épen ezért az *elszakíttatásban már történelmi szükségszerűséget lát*, mert a magyar kisebbségi sors így *élet-iskolává* lett, amelyben „mélyebben érezzük, hogy ösztartozunk.“

Ebből a generációból valami rettentő élet tapasztalat kiölt minden ellágyulást, szemét hozzászoktatta az élet realitásaihoz, széttepte minden illúziója ködfátyolát, és megölte minden eddigi szent hitét. Ide új eszmék, új ideálok kellettek és a költő ezek jöttét hirdeti:

Csodálatos csillagok, botorkáló fiatal szikrák,
Más fényű, más lángú, más színű tüzek,
Majd újjongva üdvözli őket és biztatva, bátorítva kiáltja feléjük:

Csillogjatok, égjétek, szálljatok erre, szálljatok arra,
szálljatok szerte

Vár az ég, komor ég, fekete magyar ég

Így lesz ez a költői nemzedék most a kisebbségi magyar sors
lázongó szavú programm poétájává:

Új géniusz szent lelke erejével, mint lázadó jó szörnyű

Óriás,

Marokra kaplak tibenneteket, a magyar élet

tépett peremén,

S új arcotok nagy missziós tűzével

feldoblak a zenitre: csillagok

kezdjétek roppant rendeléseiteket . . .

(Győry Dezső: „Új arcú magy . . .)

Itt egy új mozzanat, mely szembeszökő éllel lep meg ismét ben-
nünket ebben a költészetben és ez az *apák lelkétől való tudatos el-
fordulás*. Ők nem értik meg az ifjúság harcát, pedig ebben a harc-
ban a magyar múlt és jövő vívja csatáját. És ez a jövő a multnál
emberibb és szociálisabb lesz és ha az apák ezt nem értik meg a
szembefordulásért ők a felelősek, de ellenükre is ki kell alakulnia
az „új arcú“ magyarságnak, hogy megteremthesse ezt a jövőt:

„Nagy problémák ideje jött ránk, nagy sorsok omlottak a sárba,

Szent új, komoly fiatal arcok változnak át

a végzet parancsára mássá, mint voltak

akikből lettek ők is

változott, szent, szomorú arcok,

kik megbűnhődtünk apánk vétkeért“ . . .

Ez a magyar jövő a *szenvedésben gazdagabb*, meg a *szegénység-
ben is*, de a szenvedéstől *tisztább és frissebb* lesz a levegője, mert:

Sorról-sorra öldösi ki máris

sok torz botorság szívós, vén csiráit . . .

A *múlt bűnét is felfedi* ez a jövőbe való hit:

Haragvó gőgök, hangos hetykeségek helyébe

oda guggol vezeklő szenvedésünk többlete . . .

A magyarság életében most már nem szabad mást elismerni
csak azt, amiből a *fajnak haszna* van. Minden fajnak elsősorban ön-
magával szemben vannak kötelességei. És semmi sem lehet előbbre
való, mint a *magyar élet fenntartásának biztosítása*. Emellett min-
den más csak eszközi jelentőséggel bírhat és csak a faj érdekeit szol-
gálhatja; ezért a magyarságnak öntudatosnak kell lenni és nem sza-
bad magát mindenféle elvhez és jelszóhoz hozzákötöni:

Ne higjétek ti nyálas profétáknak,

Ne várjátok ti jóságra csodákra,

Ti legyetek a sors és büntetés,

Ne legyetek vállonvert szép remények,

Jó résztvevő megértő emberek,

Erősek legyetek.

(Győry Dezső: Ne higjétek . . .)

Így érzik át a felvidéki lélek problémáit, szenvedéseit az elsza-
kíttatás költői, ezek az ágrólszakadt, hivatást szerető, áldozatot hozó,

tüzes lelkű, a megnemértés miatt el nem andalodó, a világot bölcsen, mégis fájón néző felvidéki poéták. Akik görnyedve vetnek, de nem aratnak. Akiknek munkája a későbbi nemzedékeknek hoz kalászt. Akiknek céltudatos erőfeszítése, lelkük kincsházának önkéntes kifosztása öröm; akik mindig adnak, akkor is, ha tragikus lelkük szépségeire hallgatóik szíve nem rezonál. Betöltötték az igazi költő nagyszerű hivatását, mert ez a felvidéki költőgárda *prófétája, orvosa, harcosa és lelkiismerete* volt a felvidéki magyarságnak. Kiválasztotta őket az Úr, hogy a Tőle nyert tehetség és alkotóerővel a kisebbségi magyarság életét egész teljességében átéljék, majd hivatásának és kötelességének öntudatára ébresszék.

S ilyen a felvidéki *magyarság lelke*: oly közellátta már magához a halált és annyira a saját erejére volt utalva, hogy megszokta a saját lábán való járást. Ez a magyarság ott a halál megyéjén egy életre megutálta a sok beszédet és megszerette a gyors cselekvést, ez a magyarság a szenvedések közepette megtanulta becsülni az élet örömeit... És hozott magával hitet, hitet a saját keze erejében, hitet a világ megváltoztathatóságában, hitet a szeretet hatalmában. Ezért döböntett meg a visszacsatoláskor, amit már eddig is tapasztaltunk, láttunk és tudtunk, hogy a felvidéki magyarság lélekben messzeáll a mai magyarság világfelfogásától s a régi magyarság megítélésében Ady keserű panaszait ismétli. De ugyanakkor éreznünk kell, hogy „sötétzöld és feketepiros“ felvidék lelkében a magunk lelkének egy darabja vérzik, egy darab, melyről épúgy nem tudtuk, hogy különrésze önmagunknak, mint a kezünkről és a lábunkról. S most úgy lép elénk, mint a saját elfelejtett életünk. Ez a lélek visszaadott önmagunknak! Mert megtanított arra, hogy a magyarság jövőjének első feltétele, hogy *lelkéből a faji öntudat, az anyaföldre, a haza mindenegyres rögéhez való ragaszkodás ki ne vesszen*. És hogy ez a faji öntudat kettős: tudata annak, hogy bennünk is ugyanannak a fajnak vére csörgedez, mely küzdelmes véráldozatokkal ezt a földet hazánkká tette, törvényekkel kiépítette, kultúrával feldíszítette; de tudata annak is, hogy e faji összetartozásból a továbbépítés a megőrzés és a visszaszerzés kötelessége él, kell hogy éljen bennünk is.

A felvidéki lélek segítségére pedig a magunk lelkének formálásával kell sietnünk. A csonkaföld magyarságának, szociális józanágával kell igazolnia, hogy az igazi megfrissülést nem a multtal való teljes szakítás, hanem a mult tanulságait okosan felhasználó emberszeretet adja meg.

Forrásmunkák:

Ólvedy: Valakit látunk.

Ólvedy: A bányász éneke.

Györy: Újarcú magyarok.

Rády Elemér: Kisebbségi ifjúság. Korunk Szava III. 3. sz.

Az Élet XIV. XV. évfolyamai.

Gondviselés . . .

*Lenn a mélyben, fenn az égen
Isten újja tartja épen
Ezt a világ-óriást.*

*Napból, holdból, csillagokból,
Csodás színből, illatokból
Írt az Isten krónikát.*

*Ő a lélek, Ő ad éltet,
Egy szavával mindent éltet
S tettere váltja mit kíván.*

*Égi trónok, elektrónok,
Hús-szívek meg holt atómok
Körbejárnak ritmusán.*

*Itt van itten, itt az Isten,
Fényt sugároz minden szívben,
Bánat nyomán tisztulást.*

*Élet-titkok: Isten mit hoz?
Ésszel, szívvel ember mit fog?
S hogy juthat el odaát?*

*Ember dolga — s ezt Ő mondja —
Csak Rá legyen minden gondja
S várja égi olajág.*

*Nemcsak alkot, nemcsak épít,
Meglévőket gondoz, szépít,
Áldjuk érte Istenünket.*

*Gondja őriz, rossztól véd is,
Ő az Alfa meg a cél is:
Ölébe hull életünk.*

fr. Celerin.

A pánszlávizmus és a magyarországi huszita-mozgalmak.

A szentpétervári székesegyház méltóságos félhomályát a szentély hatalmas ablaka világítja meg. A remekbekészült ablak Krisztus fenéges alakját ábrázolja. Rajta keresztül árad be a fény s betölti a hatalmas hajót. A ragyogó színekben pompázó kép egyszerre magára vonja a belépő figyelmét. Krisztus sovány és sápadt arcán különös feszültség ül. Messzeségbe tekintő szemeiben valami beteljesedésre váró álom, kimondhatatlan vágy tükröződik, egy érdekes népnek tétova vágya-álma ez. Ilyen a szlávok Krisztusa! Hú képe annak a népfajnak, amely évszázadok óta úttalan úton botorkál, keres, kutat valami után és nem talál önmagára. Dostojevskij kóbor vándorhoz hasonlítja, „moral vagabond“-nak nevezi fajtát, de egyben rendületlenül hiszi, hogy eljön az idő, amikor a sok kis és nagy néptörzs, elszórt szláv nemzet összefog, felemeli harsogó szavát, hogy adósságát a történelemmel szemben végre lerója.

Ebben gyökerezik a pánszlávizmus gondolata, ez fűti már több mint egy évezrede az elszórt szláv népeket, amióta csak a Viszla-Dnyeper-közi öshazából kiszakadtak. A panszlávizmus, amely a közös vérségi és faji kapcsolaton alapszik, természetesen a közös fajiság hangsúlyozásával a nemzeti öntudat felébresztésén és a nagy szláv állam megteremtésén fáradozott. Ahol csak tehette, igyekezett a felszínre törni, ezért hódított északon a lengyel meg az orosz, ezért terjeszkedett délen a görög császárság rovására a délszláv, de a panszláv eszme megvalósítására mégis a cseh nemzet érezte magában a legtöbb hivatást. Talán településeik földrajzi fekvését tekintve a csehek vállalhatták az összekötő szerepét észak és dél szlávjai között, azonban igen kevés tehetséggel és a történelem igazolása szerint még kevesebb eredménnyel. De nem csoda, mert a cseh nemzeten ütközött ki a legnyilvánvalóbban az összes szláv nemzeteket jellemző széthúzás, egyenetlenkedés testvérgyűlölet s így minden törekvésük, politikai fondorlatuk derékbatört. A hatalmi vágy minduntalan összeütközésbe került az egyesek kicsinyes, önző felfogásával, egyéni igényeivel, de a legnagyobb akadályt a szomszédos germánság és a Duna-völgyében letelepedett magyarság képezte. Ez volt az a kemény szikla, amelyen a csehek minden egyesítő eszméje hajótörést szenvedett. Itt kapcsolódik bele tulajdonképeni tárgyam, mert nyilvánvaló, hogy a csehországi huszita-mozgalom tulajdonképen nemzeti mozgalom volt, a csehektől, s amennyiben Magyarországon is éreztette hatását, el kell döntenünk, hogy mennyiben álltak ezek a mozgalmak a panszláv gondolat szolgálatában.

Hogy a kérdést világosan lássuk, röviden a cseh-panszláv törekvések történetét kell ismertetnem. A cseh történelem nem egy lapja számol be azokról a dicső korszakokról, amikor látszólag semmi sem állt a nagyszerű eszme megvalósításának az útjában. Az országban békés jólét honolt, míg a szomszédos népeket vagy belzavarok vagy külső ellenség gyöngítette. Gondoljunk csak Szvatopluk nagymorva, fejedelem birodalmára, amelynek határai Keleti tengertől Pomeráni-

án és Poroszországon keresztül, egész Elbamentét, Luzsáciát valamint a történelmi Cseh- és Morvaországot foglalták magukba, délen Pannóniában a Balatonig, az osztrák és steyer hercegségeken keresztül pedig a Dalmát tengerpartig húzódtak. A fentiek után szinte ellenmondásként tűnik fel, hogy a szlávok ilyen hatalmas birodalmat voltak képesek megalkotni. De nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy ezt a Nagymorva birodalmat Számo frank kereskedő vaskeze és ragyogó egységesítő tehetsége hozta létre és Szvatopluk halálával, 895 után azonnal felbomlott. Nyugaton a német rossz szemmel nézte a keleten egyre jobban terjeszkedő szlávokat, keletről pedig az akkor jött magyarok segíthettek a birodalom szétverésében. Palacky nagynevű cseh történétíró szerint a szlávok történelmét tulajdonképpen a szomszédokkal, de különösen a germánsággal vívott küzdelem határozta meg. Hogyha itt balsiker érte őket megkísérelték északon a lengyelek, sőt mikor ezek sem értek el maradandó eredményt, a délszlávok próbálkoztak a pánszláv állam újraélesztésével.

Újabb erőre kapott a pánszláv gondolat a cseh királyság megteremtésével. I. Premysl Ottokár 1197-ben a pápa ellen nyújtott segítség fejében Barbarossa Frigyestől saját személye számára királyi koronát kapott. Utódai nemsokára az örökös királyi címet is megszerezték a hatalmas birtokokkal együtt, úgyhogy a Premysl-család csak hamar számottevő hatalommá emelkedett Középeurópában. A pánszláv állam megteremtése különösen megfelelt az uralomra vágyó családi hatalmi törekvéseinek, igyekeztek is befolyásukat, gazdagságukat, még cselt is latbavetve, ha mindjárt véráldozat árán is keresztülvinni, a tervet. A XIII. században még nem lehetett szó a mai értelemben vett totális birodalomról, hiszen a szláv népek oly hatalmas területen laktak s az idegen germán, meg török-tatár elemek annyira beékelődtek a szláv tengerbe, hogy súlyos probléma lett volna a totalitást megvalósítani. A nemzeti gondolat sem jelentkezett abban a formában, amint azt a francia forradalom dobta a köztudatba, azért egyelőre csak a szlávok-lakta területek közös birodalomba olvasztása volt a főcél. A kulturális és nyelviközösségre egyelőre gondolni sem lehetett. Mégis, a cseh királyok közül II. Premysl Ottokár érte el a legszebb eredményt s a megvalósuláshoz legközelebb vitte ezt a nagy eszmét. Bábenbergi Frigyes megüresedett steyer és osztrák hűbértartásokra leányágon igényt tartott s 1262-ben azokat elfoglalta. Rudolf császár az említett hercegségeket természetesen visszakövetelte, azonban II. Ottokár hallani sem akart erről. Hiszen életének legnagyobb és legmerészebb álma, a hatalmas pánszláv birodalom a megvalósulás előtt állott. Az összekötő korridor észak meg dél szlávia között, tehát az egész eszmének a kulcsa már a kezében volt. Most csak a szervezéshez kellett hozzáfognia, hogy újra életre keltesse Szvatopluk hatalmas birodalmát. Ekkor Rudolf sereggel vonult ellene s mikor még így is ellenállt, a császár szövetekezett a szintén igényttartó IV. László magyar királlyal s a morva-mezei csatában 1278 augusztusán másodszor hullott porba a hatalmas eszme. Ottokár maga elesett, Csehország pedig a német császár hűbérese lett. Az újkori cseh történétírók méltán vetették a magyarság szemére, hogy ennek az évszázados törekvésnek mindig ők voltak a kerékkötői, igyekeztek is ezt kimutatni az egész cseh történelmen

keresztül. Ítéletük azonban nagyon egyoldalú, mert a belső ellenség-ről következetesen hallgatnak.

A XV. század folyamán a császári hatalom a végnélküli harcokban lassan megtört s Róma tekintélye is mélyre süllyedt. Egyre-másra ütötték fel fejüket az elégedetlen nemesek, fejedelmek s igyekeztek a maguk hatalmát növelni. A kínálkozó alkalmat a csehek sem mulasztották el nemzeti törekvéseik megvalósítására. A nagy faji gyűlölet, amely elnyomóikkal szemben töltötte el őket, mind türhetlenebbé tette a csehek és a németek viszonyát. A politikában mint a német császár hűbéresei siralmas volt a helyzetük, de nem álltak jobban a tudományos, sőt vallási téren sem. Az egyetemen a németeknek három szavazatuk volt a prágaiak egy szavazatával szemben, templomaik pedig az istentiszteletet német nyelven végezték. Így tehát lépten-nyomon megtiporva látták nemzeti önérzetüket s nem kell csodálkoznunk azon, hogy az akkor már Európaszerte elterjedt forradalmi eszmék Csehországban termékeny talajra találtak. Tudjuk a történelemből, hogy itt leltek oltalomra az inkvizíció elől menekülő waldensek, ugyancsak itt találtak a leghamarabb visszhangra Wiklif tanai is. A talaj tehát már kellőleg elő volt készítve a cseheknél a nemzeti és vallási reform keresztülviteléhez csak az alkalmas pillanatra kellett még várniok. Kapóra jött az áldatlan nyugati egyházszakadás, amit 1409-ben a piási zsinat tetőzött be. Nyugaton megindultak a reformtörekvések, mindenki az Egyházat akarta megreformálni főben és tagjaiban, saját maguk megreformálására azonban nem igen gondoltak. Az egyetemeken a tudományosság leple alatt szabadon vitakozhattak s így terjedtek el a különböző tévtanok, amelyek a tekintély elvét elvetették és az Egyházat még válságosabb helyzetbe sodorták. Ebben az időtájban keletkezett a prágai egyetemen a huszitizmus is, amely wiklifita tanokon alapult. Szellemi vezére Husz János, lelkes cseh hazafi volt, aki a reformmozgalom élet a németek ellen fordította. Így az egész mozgalom lassan nemzeti jelleget öltött. Sőt mikor 1414 július 6-án Husz mestert Konstanzban a zsinat elítélte és makacssága miatt megégették, a csehek ezt nemzetükön esett sérelemnek vették. Országszerte föllázadtak német elnyomóik ellen s megindították a véres huszita háborúkat nemzeti és vallási szabadságukért.

A mozgalom hamarosan túllépte Csehország határait, különösen azért, mert Zsigmond császár zsoldos csapatai szinte tehetetlenek voltak a lelkesen harcoló huszitákkal szemben. Kitűnő hadvezérük trocnói Zsiska János, harci szekereivel új harcmodort vezetett be, ami a nehézkes zsoldos csapatokat annyira meglepte, hogy legtöbbször meg sem várták az ellenséget. Gyűrűszerűen felállított szekértáborukból ki-kicsaptak ellenfelükre s a jól végzett munka után biztos védelmet nyújtott nekik. Érthető, hogy a huszitáknak nemsokára félelmetes hírük lett s mikor megszorultak, bizony átlátogattak a szomsédos országokba is. A cseh történetírók büszkeséggel írnak a huszita harcokról, hiszen újra felcsillant a remény a nemzeti önállóság és később a nagy szláv állameszme megvalósítására. A szomszédos rokon nemzetet, a lengyeleket úgy gondolták, hogy könnyen megnyerik ügyüknek. Nagyobb feladat elé állította őket a magyarság, amely ekkor meglehetősen hatalmas államot képezett itt a Duna-

völgyében. Azonban bármennyire erős volt az ország, mégsem kerülhette ki az új mozgalom hatását, hiszen közvetlen szomszédságában, éveken keresztül folyt az ádáz küzdelem. A husziták elleni harcokban kivették a magyarok részüket, mivel segíteniök kellett királyukat, Zsigmondot. A huszitizmus szellemi úton is megindította hódító hadjáratát. Még Husz mester életében lelkes követője, Prágai Jeromos, huszita pap járt Budán, de nem sok eredményt érhetett el, mert Zsigmond király elfogadta és az esztergomi érsek ítéletére bízta. Sokkal zavartalanabban terjeszthették az új tant a prágai egyetemet látogató hazai papok, akiket a reformeszmék, a lelkiismeret szabadsága és a függetlenség magával ragadott. Idehaza nyíltan terjesztették a huszitizmust s csakhamar sok követőjük akadt. Munkájukat az is megkönnyítette, hogy Magyarországon elég elégedetlen pap, meg szerzetes volt, akik örömmel csatlakoztak a huszita-szellemű papokhoz. A kétszín alatti áldozás és a pápai tekintélyt támadó tévtan már azelőtt sem volt ismeretlen a magyarok előtt. A baj tehát gyorsan terjedt különösen az ország déli és keleti részén, úgyhogy külön pápai inkvizitort küldtek Marchiai Jakab ferences személyében, hogy azt teljesen kiirthassák. IV. Jenő pápa 1435-ban a bázeli zsinattal egyetértőleg nevezte ki a szigorú életű szerzetest a magyarországi papság megreformálására és az eretnokség elnyomására. Marchiai Jakab végigjárta a veszélyeztetett püspökségeket és három év alatt csaknem mindenütt sikerült az új vallást kiirtania. A mozgalmat tehát csírájában elfojtották, bár az elégedetlenség ezzel sem szűnt meg, amit az 1437. évi erdélyi parasztlázadás is igazol. A huszitizmus tehát főleg Magyarország déli- és keleti részén terjedt el, természetesen északon is akadtak hívei, de elenyésző számban. Nehéz lenne a magyar huszita mozgalmakat összefüggésbe hozni a panszláv törekvésekkel, mert ezeknek tisztán szociális színezetük volt. Az elnyomott parasztság és az elégedetlen alsó papság így remélte sorsa jobbrafordulását. Téves a cseh történetírók állítása, amikor ezekben a mozgalmakban a felszínretörő szláv elemek ébredését szimatolják, annál kevésbé, mivel a huszita tanok nem is a nemzetiségek között, hanem a szin magyar területeken hódítottak. Hamis nézetüket cáfolja az a tény is, hogy északon a szlovákok között, noha nyelvileg és fajilag ezek álltak legközelebb a csehekhez, a legkisebb eredményt sem tudták elérni. Igaz, hogy a csehek saját-maguk vágták el a közeledés útját, amikor folytonos betöréseikkel, fosztogatásaikkal és gyujtogatásaikkal állandó rettegésben tartották a felvidék lakosságát. A huszita csapatok Zsiska vezetésével már 1423-ban komoly támadást intéztek a Vág-völgyére, véigrabolták a falvakat és városokat, a gazdag zsákmánnyal pedig gyorsan kivonultak. Ugyanezt jónéhányszor megismételték, mindig rajtaütés-szerűen, úgy hogy ellenállásról szó sem lehetett. Kisebb csapataik bevették magukat a magas várakba, úgy, hogy ki sem lehetett őket onnan zavarni. Különben is a magyar honvédelem akkor még a rosszul megszervezett bandériális rendszeren alapult, így tehát egységesen nem is tudtak föllépni ellenük. A szlovák ajkú lakosságnak valóságos rémei lettek ezek a nyers husziták, mélyen vallásos lelkületüktől távol állott a husziták nagyon egyszerű, szinte rideg szertartásossága. A cseh történészek tehát nagyon tévedtek, amikor a

sokszor emlegetett összekötő korridort így vélték megteremthetőnek a magyarság testén keresztül. Egyébként is a magyarországi nemzeti-ségek ébredéséről akkoriban még nem lehetett szó, mert hiszen erre csak jó 400 esztendővel később került sor. A dél-magyarországi szláv nemzetiségek pedig a százados fejlődés folytán annyira felszívódtak az uralkodó magyar népbe, hogy segítségükkel gondolni sem lehetett a panszláv állameszme megvalósítására. Ezek a népcsoportok beolvadásukkal Szekfű szerint egészséges vérkeveredés frissítő erejével hatottak a nemzet egyéniségének a fejlődésére. De ettől eltekintve, amint azt a cseh panszlávizmus történetéből láttuk, nem mindig külső okok miatt kellett a hatalmas tervnek megdőlnie — példa erre a szlávok mai politikai helyzete is — hanem az ennél sokkal súlyosabb gyakori belső válság tette kétségessé a már-már megvalósuló nagy eszmét. Így volt ez a huszita mozgalmak idején is. A történelem tanúsága szerint a husziták két pártra szakadtak, az egyik párt az enyhébb megoldás, a békés kiegyezés híve volt, míg a másik, szigorúbb irány a végsőig kívánta folytatni a harcot. Végülis egymás ellen fordították a fegyvert s a nagy küzdelem 1443-ban Lipany-nál az enyhébb párt javára dőlt el. Ezzel megdőlt a sok reménnyel kecsegtető panszláv állameszme is, hogy újabb néhány száz esztendőre ismét a feledés homályába merüljön.

fr. Jusztinián.

Történeli források:

- Hóman-Szekfű: Magyar történet II.
Dr. Erdélyi László: Magyar történelem új rendszerben.
Dr. Tóth Szabó Pál: A cseh huszita-mozgalmak és uralom története Magyarországon.
Horváth István: Világtörténelem.

Imádság Ferenc testvérhez . . .

*Ferenc Testvér, a nyomodban járok,
Mit nekem a ködös messzi világok,
Oh vezess engem áldott Szent Ferenc.*

*Fogd a kezem és vezess az úton,
Hogy szívem a kereszt tüzeiben ragyogjon,
Oh vezess engem áldott Szent Ferenc.*

*Hogy menjek a magasba, menjek a Hegyre
S vissza ne nézzek a mély Meredekbe . . .
Oh vezess engem áldott Szent Ferenc.*

*Hogy izzón vágyjak menni a Napba,
S egy gondom legyen: az Isten . . . az Ostya . . .
Oh vezess engem áldott Szent Ferenc.*

*Hogy lehessen Kerted kicsiny ibolyája,
Isten Tavaszának virág-borulása,
Oh vezess engem áldott Szent Ferenc.*

Fr. Pelbárt.

Akire vár levita-lelkem.

Úznek a vágyak, úznek a sorsok,
Tüzelve úznek méla harangok:

A te sorsod vonatát vajh, merre sodorja
Sok csupa-vágnak istenváró gondja?

Merre? ... Tüzes dobogó szív-paripámat
Elönti hirtelen messzetámadt bánat...

Merre? ... S föllobban a nagy istenfáklya:
Nem látod? ... Hát nézd szívednek Isten a hazája!

És tüzes ajkammal imát susogok...
Már tudom: engem vár: Hozzája futok.
Vár a fehérség, vár a vég, a Tenger,
Ujjaimon remeg majd az Istenember...

Örömtengerét majd belőlem osztja...
Ó légy áldott örök Pap! édes, fehér Ostya!

Fr. Pelbárt.

Könyvszemle.

P. Mateo: Jézus a Szeretet Királya. Szalézi-művek. Rákospalota. 1939.

Fordították: Polyákovich Viktória és Turglyné Lingauer Mária.

A könyörülő isteni Jóság minden időben megadta az emberiségnek a kegyelem eszközközel, hogy korának jellegzetes bűnétől megszabadulhasson és a fogadott fiúság tiszta királyi ruhájába öltözhessen. Ma a fajok túlekedésében és élet-halál harcában háttérbeszorul minden ami Istenről, hitről, lélekről beszél.

P. Mateo: „Jézus a Szeretet Királya” című könyve azt akarja vissza adni az emberiségnek, amit eltékozolt: Krisztus trónra emelését az egyén, a család, a társadalom és a nemzet életében. Könyvének alapgondolata kettős: őszinte igaz meghódolás Krisztus szociális királyságával szemben és az engesztelés.

A háromszáz oldalra terjedő könyv két részre osztható: az első részben megismertet a trónraemelés lényegével és fontosságával, a második részben pedig lelkigyakorlatot ad a trónraemelés apostolai számára. A könyv igaz értékét a közvetlen, egyszerű de bensőséggel élőhittel és melegszeretettel írt hang adja. P. Mateo gondolatai úgy látnak napvilágot, ahogy Jézus lábainál felmelegedett szívéből forrásokoztak. Ez a keresetlen egyszerűség, mely P. Mateo tanítását át meg átszövi teszi igazán a legjobb halást az olvasóra.

Hisszük, hogy P. Mateo szelleme, amely az evangélium szelleme, nagyon sok lelket vezet még vissza az igazi éle és igaz boldogság forrásához: Krisztus Királyhoz. A díszes kiállítás a Szalézi-művek rákospalotai nyomdáját dícséri.

Fr. Lukács.

Örömmel üdvözljük ezt a kis könyvet, mint a Mária-tisztelet egyik leg-szebb gyöngyét. A Mária tisztelet náluk még nem eléggé ismert új oldalát és talán szokatlan módját mutatja be dogmatikai megalapozással. A dogmák, mint természetfölötti igazságok létüket nem az ünnepélyes kinyilvánítások nyerik, hanem kezdetlől fogva benne lüktetnek a keresztény lelkiségben. Értékük öntudatosításához kezdeményező erő kell. B. Grignon a Mária dogmák egyik ilyen rejtett tételeit a «nemo redemptus nisi per Matrem Dei»-t (szl. Germán) állította a katolikus istentiszteleti kultusz szolgálatában. Szűz Mária a kegyelem közvetítő ez a gondolat cseng ki a könyvecske minden sorából. A szerző bölcs következetességgel akar rávezetni bennünket arra a teljes önátadásra mely az istenközelség legközvetlenebb és legkönnyebb módját véli megtalálni a mi Egi Anyánkban, aki újjászült bennünket a természetfeletti kegyelmi életre. Ez az egyedüli helyes Mária-tisztelet, mert természetes, hogy azon az úton közelíthetjük meg legkönnyebben a Végtelent, amely úton Ő leereszkedett hozzánk. B. Grignon a «szent rabszolgaságban» a teljes embert át akarja adni Máriának, hogy mindenben Mária és Jézus akarata szerint tegyen. És ehhez az önátadáshoz kettő kell az odaadás lénye és az adottság állapota. Az ilyen «önkéntes rabszolgaság» — írja a szerző — a legtökéletesebb istenszolgálat és a legmegtisztelőbb Istenre nézve is, mert a Szűz Anya «életének, halálának, mennyei, földi dicsőségének és hatalmának társnője.»

A könyv először a Mária-tisztelet szükségességéről, majd a Mária-tisztelet alapigazságairól beszél. Kifejti a «szent rabszolgaság» mibenlétét, a helyes Mária-tisztelet ismertető jegyeit, majd annak lényegét. A végén pedig ennek a helyes Mária-tiszteletnek hatásait és gyakorlatát említi. Záradékkul pedig felajánló imákat hoz.

A tartalmas kis könyv mind a lelkészkedő papság, mind a hívő közön-ség használatára alkalmas kis munka.

Fr. Pacifik.

P. Tharcicius Cherrier. O.F.M.: «Hab deine Mutter Lieb» Maison Saint Antonie. Sélestadt 1939. 100 old.

P. Cherrier, akinek ez a kis könyve sorjában a 25. — tehát jubileumi kötet — a Mária-tisztelet költői magasságokban szárnyaló dalnoka. Az ember sokszor azt gondolja, hogy erről a témáról újat írni már szinte lehetetlen annyira kimerítették az egyház legnagyobb fiai épügy, mint a legegyszerűbb falusi káplán. Pedig amint e kis könyv is mutatja a Mária-tisztelet kimeríthetetlen. P. Cherrier a halkszavú, kis termelű francia poéta-pap, nagy-szerűen ért ahhoz, hogy mondanivalóját úgy írja le, hogy az üdítsen, felemeljen. És bizony nem egyszer könnyes szemekkel meredünk a fehér lapokra. És könnyeinken át — az élet mindennapi ködfátyolán keresztül — meglátjuk Azt, aki szeretettel tárja felénk karjait és néma áhítattal borulunk térdre Szűzanyánk előtt, hogy teljesítsük a melegszívű szerző felszólítását: «Szeresd Anyádat».

Fr. Gilbert.

Beltrami A: A bocsánatos bűn. Szalézi-művek. Rákospalota. 1939. 163 oldal.
Fordította: Gergely Jolán:

A Szalézi-művek kedves kis könyvei becses és szép kiadványai a magyar aszketikus irodalomnak. E könyvekkel a rákospalotai szaléziánusok a nagy lélekgondozó Don Bosco missziós gondolatait valósítják meg. Az Ő és fiai lelkének gondolataiból állítanak össze lendítőerőt az egyszerű híveknek Krisztus követésére, az ő áhítatát mélységét, Istenszeretetét adják az egyszerű hívő kezébe.

Valahogy úgy érzem minden kis kötetnél, mintha a nagy nevelő a szív szeretet galambját a tenyerébe venné, és a szeretet simogatásával elküldené hozzánk s így rajtunk keresztül nekiröppentené a Végtelenségnek, mint a postagalambot az üzenetküldő szerelmes szív. És elküldené oda ahol az Isten mindent átható fénye világít, amerre a szem sugára már el nem hat csak a szív szeretete vágyódik.

Ezeknek a kis köteteknek nincs pátosz öregharangjuk, sem nagy regiszterű orgona-hangjuk, csak apró csengetyűk ezek, olyan kis tin-tinabulumok, de egyszerű embereknek jól esik a hallgatásuk.

E kis kötet írója sem fényes csillag az Egyház egén, talán csak egyszerű rőzse tűz, de amíg ég melegít és világít. Beltrami betegségében írta ezt a kis könyvet a bocsánatos bűnről melyben bebizonyítja, hogy a bocsánatos bűn nem is olyan jelentéktelen semmiség, hogy a tökéletességre törekvők legnagyobb akadálya és aki el akar jutni az életszentség magaslatára, könyörtelen harcot kell indítani a bocsánatos bűn ellen. Majd a Szentírás, Szentatyák és Szentek példáiból a bocsánatos bűn büntetését mutatja be. Végül a leggyakoribb bocsánatos bűnöket a hazugságot, a megszólást és lanyhaságot és azok büntetését ismerteti. A könyvecske értékes gyarapodása elmélkedő irodalmunknak és hisszük jó útmutatója is az Isten felé törekvő lelkeknek.

Fr. ...mil.

Szerkesztői üzenetek

Róma: A Dolgozat kevés átalakítással most jön. Komoly és kimerítő bírálatát levélben. P. Marcellinnak javulást. A megígért másik jön-e.? Sok üdvözet és pax!

Breslau: Semmi hírt nem hallunk felőled, pedig szeretnénk valamit az első szentmiséről.

Szécsény: Az antikrisztus tanulmány kis átdolgozásra szorul. A jelen számunkban nem hozhattuk. Az átdolgozásra való utasításainkat, ha hajlandó vagy rá, elküldjük.

Jászberény: A küldött dolgokat köszönjük. Fr. P-t költészete formai és tartalmi szempontból is mélyült. Dolgozata a második rész alapos átdolgozása és a forrás munkák megjelölése után közölhető. Ezt majd itt megbeszéljük. Fr. V: Ügyes és fordulatos meseszöveg, a stílusra jobban vigyázzon itt-ott magyartalan és pongyola. Bővebbet levélben.

Vác. Szeminárium: Kedves soraikat köszönjük!

Életünkből.

Márc. 4. Elbúcsúztunk P. Magisztertől, és Ő az ifjúságtól. Ft. Pater Provinciális beszédében méltatta érdeműs működését, amelyért Kassára helyezték. Töretlen ugaron ember kell az ekeszarvához s P. Karácsonyi Aladárbaft meg van az erő, a bálorság az edzettség a kemény útra. Fájt az Atyai szív és fájt a mi gyermeki szívünk! Sajnáltuk Atyánkat, mert hasonlót aligha találunk. Megértett és szeretett bennünket, küzdött lelki-testi jólétünkért. A fiak hüek maradnak Atyjukhoz és nem felejtik el soha. Isten vele és velünk!!!

Márc. 5. P. Magiszter fél nyolc óraker hagyta itt gyermekeit. P. Dr. Horváth Zsigmond vette át a nyáj legeltetését. Az új pászlort szeretettel köszöntjük és kérjük lépjen a Nagy Előd nyomdokába, hogy kéz a kézbe járjuk az oltárhoz vezető utat. Legyen szerető --nemcsak Magiszter -- hanem Atyánk is és akkor édessé teszik életét az Ő gyermekei.

Márc. 12. Szent Bertalan főtemplomban ruszin-miséét hallgattunk. Mindig szeretlünk a testvéri népet és azért nagyon örültünk, hogy az oltár lakomáján együtt lehettünk velük.

Márc. 13. P. Luptovics Kolos praef. stud. eltávozott körünkből, mert a nyírségben több arató munkásra van szükség. Jézus segítse Őt.

Márc. 15. P. Fűredy Lőrinc kassai házfőnök szeretett volt Magiszter-Atyánkkal meglátogatott bennünket. Megismertünk ismét egy talpig magyar embert Egyet, aki Kapisztránként állta húsz évig a vártát. Egyet, aki Rákóczi hazaszeretetével szította a magyar szabadság szent tűzét. Bárcsak mi is ilyenek lehetnénk... A házfőnök Atyát és P. Magisztert szereszeretettel vettük körül. Ez a nap drága emlékként sokáig él szívünkben.

Márc. 16. Megérkezett P. Ménráth Cyprián,, hogy átvegye a rendház kor-

mányrúdját és egyben a főiskola üresen maradt tanszékét. Adja Isten, hogy a régi szeretettel szeresse az ifjúságot, amely reményét őszintén belé helyezte.

Apr. 5—8. A nagyheti szertartásokat a régi fényvel ültük meg. Iparkodtunk mindent megtenni Azért, aki mindenét odaadta érettünk.

Apr. 9. Ft. P. Provinciális exhortációt tartott. Kifejtette: hogyan látja ő a 'kis pap életét; mit követel tőlünk a rend, a provincia; hogyan teljesítsük mi a követeléseket. Világosan megmutatta az utat, az «igazi» ferences utat.

Apr. 13. Szeretett Főatyánk névünnepe alkalmával 50. P-öt küldött kirándulásaink költségére. Lám a jó Atya mindig tudja gyermekei vágyát. Imádkoztunk érte, hogy adja meg neki a Mindenható a lelkieken túl a testi erőt is, mert oly szeretettel gondoskodott felüdülésünkről.

Apr. 20—23. Ma kezdődött a stúdens páterek vizsgája P. Provinciális elnöklésével. Az eredmény igen szép. Ki mint vet úgy arat! Aki jól vetett jói is aratott!

Apr. 27. Megjött a fiatal Atyák dispoziója. Rozsnyó, Szolnok, Gyöngyös, Pécs, Siklós és Szécsény az útirány. Az anya örömmel bocsátotta útra féltett kincseit. Az itt hagyott fiókák szeretettel gondolnak Rátok. Együtt nőtünk fel, együtt tanultunk járni, együtt melegedtünk, ha jött a hideg Dér, együtt éltünk a Télivíz idején. Ne szakadjon meg köztünk e testvéri kötelék. Ne engedjük el egymás kezét. Tartson bennünket össze a szívünkben élő ferences élet! Imáitokkal segítsetek minket mert a Ti erőtökre még szükségünk lesz! Isten veletek.

Máj. 1. Az új P. Magisztert névünnepe ünnepi misével és önképzőköri díszgyűléssel köszöntöttük. Atyát kértünk két hónappal előbb, továbbra is mi csak azt szeretnők elérni, hogy Atyánk mellett fiak lehessünk, odahajtani keblére fejünk, hogy az Atyai szív-óhaját kielégíthessük. Éljen soká!!!

Máj. 8. P. Károlyi Bernát nyomdaigazgató meglátogatta az ifjúságot eljött megköszönni a főiskola missziós munkáját. És kérte további lelkes segítségét. Hintette köztünk a missziós hivatás magját s hisszük, hogy jó talajra talált.

Máj. 18. Este Félix testvért a mentők kórházba vitték, szomorúan intettünk búcsút egyedüli papjelöltünknek. Ilven dolog a vakbél, gyorsan eltéved és karambolt csínál. Az operáció sikerült de a pünkösdi szentelés már lehetetlen. Résztétünk és imánk segítse gyógyulásra őt.

Máj. 24. Oly rég epedtünk e napért, ősz óta vágvódtunk utána az első tavaszi kirándulásra. Egész éjjel egész nap esett. Így jár, aki nem akkor megy kirándulni mikor jó idő van, hanem például: «szerdán.» Most már tanultunk belőle de a mi tapasztalataink és tudományunk sajnos keveset ér!

Máj. 25—28. Lelki gyakorlatok az ordinációra. P. Magiszter gyakorlatias módon mutatta be a pap életét hivatását. Köszönjük szerető fáradozását, mellyel előkészítette igazán mélyen szántó elmélkedéseinket.

Máj. 27. Nagyméltóságú és Főtisztelendő Kriston Endre püspök úr ma este Imre, Emil, Julián, Bertrand, Alajos, Szergiusz, Lajos, Miksa, Alpár, Celerin, Szilás és Gottfried testvéreknek a tonsurát adta föl.

Máj. 28. Ma a kilenc órai főpapi mise keretében ugyanezeknek az Ostiariátust és Lectorátust, Klárusz és Győző testvéreknek pedig az exorcistátust és acolythátust; László Henrik, Gilbert, Kerény, Szerén, Gedeon, Flaviusz, Lukács, Gyárfás, Grátusz, Pacifik és Richárd testvéreknek pedig a subdiakonátust, Menyhért testvéreknek pedig a diakonát rendjét adta föl. Sicutur ad astra...

Máj. 31. A vizsgai előkészületek megkezdődtek.

Fr. Alajos.
krónikás

Jászberényi krónika.

- Március 7. Főtisztelendő Provinciális Atyánk látogatásával tisztelte meg házunkat.
- Március 12. Szentséges Atyánk, XII. Pius koronázásának napja! Sok-sok imánk tört az ég felé, kérve az Urat az új pápa megáldására s terheinek a megkönnyítésére.
- Március 15. Új ünnep, új öröm. A Kárpátalja visszatért.
- Március 28. A sok ima meghallgatást talált, a spanyol vörösök uralma megbukott Madrid elestével. Krisztus ügye diadalt aratott s ismét katolikus Spanyolország épül a romokon.
- Április 3. Itt a Nagyhét a maga mélységes szertartásaival. Lélekben újra és újra átéljük a Nagycsütörtök s a többi napok nagy, szent eseményeit.
- Április 13. Ft. Provinciális Atyánk névünnepén egész családuknk szíve melegével imádkozott. Imádkozott az atyáért, aki szeret s a vezetőért, hogy továbbra is szeressen és vezessen bennünket. Az Isten még igen sokáig éltesse!
- Április 14. Szeretett Akos Atyánk 10 éves pappászentelésének napja. Bőséges halk örömmel ünnepeltük. Szentmisében a minden papok Papjánál kértünk még sok-sok áldást és kegyelmekben bőséges papi évet Számára.
- Április 23. Magiszter Atyánk névünnepel! Az a nagy szeretet és figyelem, mellyel jó Magiszter Atyánk elhalmoz, meghálálhatatlan. Ragaszkodásunk és hálánk s imánk azok, amiket mi adhatunk, de ezeket szívből, ferenccesen adjuk. További vezetéséért is buzgón imádkoztunk.
- Május 13. Házfőnök Atyánk édesanyja meghalt. Az egész család imáiban könyörgött, hogy az oly nagyon kívánt örök világosság fényeskedjék neki. Béke poraira!
- Május 20. Befejeztük a tanítást! Délután kirándulás volt a Zagyván. A jól-sikerült kirándulásért ezuton is köszönetet mondunk szeretet Magiszter Atyánknak.

Fr. Olivér
krónikás

— Kézirat gyanánt. — Kiadásért felel a gyöngyösi Ferences Teológia. —

Kapisztrán-Nyomda, Vác. Printed in Hungary. Művezető: Farkass Károly.